

## Täysistunto

**Torstai 15.12.2016 klo 10.02—21.54**

### 2.1. Pääluokka 25 Oikeusministeriön hallinnonala

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Nyt esitellään oikeusministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 25. Jaoston puheenjohtaja Kankaanniemi.

#### *Keskustelu*

10.03 **Toimi Kankaanniemi ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aluksi kiitän ministeriä hyvästä budjettiehdotuksesta ja jaoston jäseniä huolella ja hyvässä hengessä tehdystä työstä oikeusministeriön talousarvioesityksen käsittelyssä.

Oikeusministeriön pääluokan menot ovat ensi vuonna noin 916 miljoonaa euroa eli 16 miljoonaa euroa kuluva vuotta vähemmän. Valiokunta korostaa, että aleneva määräraha-taso edellyttää rakenteellisia uudistuksia hallitusohjelman ja ministeri Lindströmin oikeudenhoidon kehittämistä koskevan ohjelman mukaisesti. Erityisesti ict-hankkeet on tärkeää toteuttaa suunnitelmien pohjalta. Tähän onkin osoitettu ensi vuodelle 17,4 miljoonaa euroa.

Valiokunta esittää Oikeusrekisterikeskukselle 500 000 euron lisäystä. Oikeusrekisterikeskuksen taloudellinen tilanne on poikkeuksellisen kireä. Sen tärkeä toiminta on välttämätöntä turvata pitkäjänteisesti. Sielläkin tietojärjestelmien kehittämishanke on tärkeä.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että Rikosuhripäivystykselle tulee 2 miljoonan euron lisäys. Rikosuhrimaksuilla rahoitettava toiminta mahdollistaa EU:n direktiivin toteutumista. Valiokunnan saaman tiedon mukaan ensi maanantaina otetaan käyttöön Istanbulin sopimukseen perustuva maksuton valtakunnallinen tukipuhelin, joka myös rahoitetaan rikosuhrimaksuilla.

Osa tuomioistuimista on yhä ruuhkautuneita. Juttumäärät ja niiden vaikeusaste aiheuttavat ongelmia. Valiokunta on huolissaan erityisesti tulevien vuosien kehityksestä. Rakenneuudistukset ovat välttämättömiä. Erityisesti alempien oikeusasteiden resursointi on tärkeää, jotta niissä voidaan asiat ratkaista niin, (Hälinää — Puhemies koputtaa) että paine...

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Pyydän, että keskitytään kuuntelemaan puhujaa.

...paine ylempiin oikeusasteisiin kevenee. Uuden lainsäädännön ja muutoksenhakumahdollisuuksien vaikutukset tulee tarkoin harkita oikeusturvaa heikentämättä. Harmaan talouden torjunnassa syyttäjän ja ulosoton resurssit ovat asianmukaiset, mutta tuomioistuinten tilannetta on syytä tarkoin seurata. Korvamerkittyjä määrärahoja ei tuomioistuimille voida osoittaa. Valiokunta painottaa myös tuomarikoulutuksen ja siihen liittyvän lautakunnan riittäviä resursseja.

Valiokunta kantaa huolta myös pienituloisten ylivelkaisten henkilöiden asemasta ja kii-rehtii toimenpiteitä ulosotossa olevien työttömien kannustinloukkujen purkamisesta.

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

Rikosseuraamuslaitoksen taloutta on sopeutettu viime vuosina merkittävästi. Vankilaverkoston lisärahoitus vuosille 17—20 turvaa nykyisen kapasiteetin ja varautumisen vankiluvuissa tapahtuvaan kasvuun. Valiokunta nostaa esille Pelson vankilan sisätilaongelmista johtuvan tilatarpeen pysyvän ratkaisemisen tärkeyden. Suunnittelu on syytä aloittaa viipymättä. Valiokunta toteaa, että Helsingin vankilan paljusellit poistuvat alkuvuonna 2017. Viimeisen eli Hämeenlinnan vankilan osalta tämä tapahtuu, kun uusi naisvankila valmistuu suunnitellusti vuonna 2019. Näin historiallinen paljuselliongelma on lopullisesti poistumassa.

Lopuksi valiokunta on tyytyväinen siihen, että ulkosuomalaisten kirjeäänestyksen aloittamiseen kohdistetaan runsaan miljoonan euron rahoitus siten, että tämä mahdollisuus on käytössä vuoden 2019 vaaleissa. Kirjeäänestys poistaa tarpeen pitkiin ja kalliisiin matkoihin äänestyspaikalle. Näin uskotaan myös ulkomailla asuvien suomalaisten aktiivisuuden äänestää lisääntyvän.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Sitten ministeri Lindström, 5 minuuttia.

**10.07 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitän valtiokuntaa, kunta- ja terveysjaostoa ja niiden puheenjohtajia tekemästänne perusteellisesta työstä. Oikeusministeriön hallinnonalan talousarvioesityksen loppusumma on 917 miljoonaa, kun valtiovarainvaliokunnan esittämä 500 000 euron lisäys Oikeusrekisterikeskuksen akuutin määrärahavajeen helpottamiseksi otetaan huomioon. Kun vuosittain vaihtelevia vaalimenoja ei oteta huomioon, hallinnonalan määrärahataso on 15 miljoonaa euroa pienempi kuin kuluvana vuonna. Määrärahataston lasku johtuu ennen kaikkea kilpailukyky sopimuksen mukaisista kustannusneutraaleista määrärahavähennyksistä.

Niin kuin syyskuussa budjettiesityksen lähetekeskustelussa totesin, hallinnonalan virastojen kuluvan ja myös ensi vuoden taloudellinen tilanne on hyvä Oikeusrekisterikeskusta lukuun ottamatta. Keskukseen heikon taloudellisen tilanteen korjaamiseksi talousarvioesityksessä on useita toimenpide-ehdotuksia. Näistä merkittävin on laajan ict-hankkeen käynnistäminen Oikeusrekisterikeskuksessa, johon on ensi vuodelle esitetty 1 miljoonan euron lisärahoitusta. Lisäksi hallitus ja valtiovarainvaliokunta esittävät yhteensä 700 000 euron lisärahoitusta Oikeusrekisterikeskuksen toiminnan turvaamiseen. Keskukseen talouden vakauttamista on tarpeen kuitenkin jatkaa.

Jotta hallinnonalan virastojen toiminta ja talous säilyisivät jatkossakin hyvällä tasolla, on tärkeää toteuttaa ripeästi hallitusohjelman toimenpiteet ja viedä määrätietoisesti eteenpäin oikeudenhoidon kehittämisohjelmaa ja toimintaa tehostavia ict-hankkeita sekä tietenkin jatkaa kurinalaista menojen hallintaa.

Keskeisiä rakenteellisia uudistuksia hallinnonalalla on muun muassa se, että käräjäoikeuksien määrää on tarkoitus vähentää muodostamalla nykyistä suurempia yksiköitä. Uudistuksen tavoitteena on luoda edellytykset lainkäytön laadun parantamiselle ja parantaa tuomioistuinten toiminnan tehokkuutta.

Toisaalta riidattomat velkomusasiat ja eräät muut siviilioikeudelliset asiat on tarkoitus keskittää muutamaan käräjäoikeuteen. Tätä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 17.

Kolmantena: Oikeusaputoimistojen rakennetta uudistettiin jo lokakuussa 2016 voimaan tulleella uudistuksella, jonka vaikutukset näkyvät ensi vuodesta lukien. Tavoitteena on ke-

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

ventää ja selkeyttää hallintoa, jotta voimavaroja voidaan jatkossa kohdentaa nykyistä enemmän asiakastyöhön.

Neljäntenä: vuonna 17 valmistellaan syyttäjälaitoksen organisaatiouudistusta toiminnallisista lähtökohdista, siten että uusi organisaatio voi aloittaa vuoden 18 alusta.

Viidentenä: Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa kehitetään nykyisessä vankilaverkostossa toimintakyvyn turvaamiseksi, ja vankilaverkoston ylläpitoon Rikosseuraamuslaitokselle esitetään 3,7 miljoonan euron määrärahalisäystä. Tämän tasokorotuksen määrä kasvaa merkittävästi kehyskaudella julkisen talouden suunnitelmassa: tasokorotuksen suuruus on 8,8 miljoonaa euroa vuonna 2018, 11,9 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja 10,4 miljoonaa euroa vuonna 2020.

Ulosottoon liittyviä työllistymisen kannustinloukkuja puretaan. Ministeriö asettaa tässä ihan lähiaikoina työryhmän valmistelevaan asiaa. Työryhmän tehtävänä on selvittää eri vaihtoehtoja ulosottoon liittyvien työllistymisen kannustinloukkujen purkamiseksi ja ehdottaa siihen parhaiten soveltuvaa ratkaisua. Työryhmän on yhtenä vaihtoehtona arvioitava ulosoton suojaosuuden korottamisen mahdollisuuksia ja vaikutuksia ja on myös arvioitava muita vaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia sekä selvítettävä ratkaisukeinoja, jotka kohdistuvat pitkään työttömänä olleisiin velallisiin. Työryhmän ehdotus valmistuu 30.6.2017 mennessä.

För handläggning av asylärenden föreslås tilläggsfinansiering på 18,6 miljoner euro, vilket motsvarar justitieministeriets uppskattning av anslagsbehovet. — Kiitos.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Nyt on mahdollisuus käyttää 1 minuutin pituisia vastauspuheenvuoroja, ja ne vastauspuheenvuorot aloittaa edustaja Heinonen.

**10.12 Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitokset ministerille. On hyvä, että raha osoitetaan Rikosuhripäivystykselle ja lähisuhdeväkivallan uhrin tukipuhelintoimintaan. Kiitosta täytyy antaa myös Hämeenlinnan naisvankilan uudisrakentamisesta, jolla muun muassa paljuselleistä päästään eroon vuonna 2019.

Te, arvoisa oikeusministeri Lindström, käynnistitte selvityksen, jonka tarkoitus on hallitusohjelman mukaisesti varmistaa, että rikoksista annettavat rangaistukset ovat oikeudenmukaisia suhteessa teon moitittavuuteen. Kysyisin teiltä: minkälaisella aikataululla tämä selvitys on valmistumassa, ja ehditäänkö tällä hallituskaudella tehdä sitten nämä kansan toivomat muutokset?

**10.13 Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lappilaiset vähän hämmentyivät valtiosihteeri Paula Lehtomäen vierailulla Inarissa. Hän esitti ajatuksen kahdesta saamelaisryhmästä: saamelaiset, jotka olisivat vaaliluettelossa ja saisivat äänestää saamelaiskäräjävaaleissa, ja saamelaiset, jotka olisivat saamelaisia, mutta eivät olisi luettelossa eivätkä saisi äänestää vaaleissa. Tämä herättää kyllä monia kysymyksiä. Kuuluvatko nämä molemmat ryhmät ja niiden ihmiset Euroopan ainoaan alkuperäiskansaan? Saavatko molempien ryhmien jäsenet yhtäläiset alkuperäiskansalle kuuluvat oikeudet? Saavatko molempien ryhmien jäsenet yhteiskunnallista tukea kielen, kulttuurin ja elinkeinojen kehittämiseen? Ja kysyisin ennen kaikkea: oliko tämä valtiosihteeri Lehtomäen yksinajattelua, vai ovatko ministeri ja ministeriö tämän asian takana?

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

**10.14 Kauko Juhantalo kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri ilmoitti, että ulosottolainsäädännössä toimeenpannaan työryhmä, joka nopeasti puuttuu siihen kysymykseen, että se passivoi hyvin paljon pitkäaikaistyöttömiä ja etenkin nuoria, kun luottokelpoisuus usein pienenkin summan takia on mennyt, ja hankaloittaa valtavasti tulemistä käytännön elämään luottokelpoisuuden menetyksen vuoksi. Tämä on erittäin suuri ja suurta määrää koskeva uudistus, jota odotan ministerin työryhmältä.

**10.15 Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Harmaan talouden arvioidaan eri selvityksissä olevan noin 5—14 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteen. Hallituksen panostukset kokonaisuudessaan harmaan talouden torjuntaan eivät ole kasvamassa, varsinkaan siihen tarpeeseen nähden, mitä olisi. Ja kun tuossa jaoston puheenjohtaja, edustaja Kankaanniemi esitteli mietinnön, niin ei myöskään näissä pienissä määrärahalisäyksissä, joita valiokunnassa hallitusryhmät ovat sopineet, taida olla sentin senttiä harmaan talouden torjuntaan. Sen sijaan vastalauseessamme on useiden miljoonien satsaukset, koska satsauksia tarvitaan nykyistä enemmän poliisin, Verohallinnon, syyttäjälaitoksen, tuomioistuinten sekä ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan määrärahoihin. Kysyisinkin arvoisalta ministeriltä ihan yleisellä tasolla, (Puhemies koputtaa) pitääkö hän riittävänä harmaan talouden torjunnan resursseja tällä hetkellä.

**10.16 Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta kävi aika vakavaakin keskustelua oikeusministeriön hallinnonalan budjetista. Asiantuntijakuulemisissa meillä nousi esiin kyllä todella vakava huoli meidän tuomioistuinten tilasta. Meidän tuomioistuimet ovat ruuhkautuneita, kuten tässä aikaisemmin jo todettiin, ja perusrahoitus ei vain ole riittävällä tasolla. Valiokunta totesikin, että määrärahojen riittämättömyys heijastuu viime kädessä asioiden käsittelyn kestoon ja laatuun ja siten myös ihmisten oikeusturvan toteutumiseen. Tämä huoli suomalaisten oikeusturvasta on nyt suuri, ja haluaisin kuulla ministerin näkemyksen tähän: pystytäänkö tällä rahoituksella turvaamaan ihmisten oikeusturva?

**10.16 Sampo Terho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ensinnäkin jaoston puheenjohtajaa ja tietenkin ministeriä hyvistä alustuksista. Oli ilo kuulla, että hallinnonalalla jatkuvat rakenteelliset uudistukset, joissa etsitään nimenomaan tehokkuutta ja samaan aikaan taloudellista vastuuta hyvin järkevän kuuloisilla tavoilla.

Aivan erityisesti haluan nostaa esiin tämän ministerin mainitseman työryhmän, joka rupeaa miettimään ulosoton kohtuullistamista niille henkilöille, jotka ovat joutuneet ikään kuin velkavankeuteen elinikäisesti. Tämä elinikäinen taakka, jonka jotkut ovat erilaisista syistä, kukin henkilökohtaisen tiensä kautta, saaneet niskoilleen, on sekä inhimillisesti että taloudellisesti kohtuuton ja järjetön. Meillä on oltava oikeus myös epäonnistua tässä yhteiskunnassa, jotta meillä on myös rohkeutta yrittää tässä yhteiskunnassa. Sen takia tässä asiassa haluan hyvin vahvasti kannustaa etenemään ja pysymään kunnianhimoisena ja aikataulussa.

**10.18 Kari Tolvanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin haluan kiittää ministeriä ja jaoston puheenjohtajaa hyvistä esittelyistä. Ilolla totean sen, että nämä rakenteelliset uudistukset jatkuvat ja tällä tavalla saamme parempaa oikeudenkäyt-

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

töä Suomeen. Toki minäkin olen huolissani siitä, toteutuuko tämä oikeudenkäyttö tasapuolisesti joka puolella maata.

Nostan esiin kaksi hienoa asiaa:

Rikosuhripäivystyksen rahoitus — se on hienoa, koska siellä on hädässä olevia ihmisiä: rikosten uhreja, vakavien rikosten uhreja sekä myös todistajia. He tarvitsevat tukea ja apua.

Ja sitten tällainen loistava asia on tämä ulkosuomalaisen kirjeäänestys ja sen lisärahoitus. Olen tavannut ulkosuomalaisparlamentin edustajia useamman kerran, ja he ovat varmuudella hyvin tyytyväisiä tähän asiaan, että he saavat nyt mahdollisuuden kirjeäänestykseen.

Kysyisin: kun sähköinen äänestys tekee tuloaan, niin onko mahdollista ehkä tällä vaalikaudella saada siihen rahoitusta ja sitä eteenpäin vai meneekö se (Puhemies koputtaa) seuraavalle vaalikaudelle?

**10.19 Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta edellyttää toimivaa viranomaisketjua Verohallinnosta ja poliisista lähtien aina syyttäjälaitokseen ja tuomarien toimintaedellytyksiin saakka. Yksi heikko lenkki kyllä tässä ketjussa on syyttäjälaitos sen resurssiongelmien vuoksi. Syyttäjälle saapuvien juttumäärien kasvu, erityisesti vaativien juttujen lisääntyminen, edellyttää riittävää henkilöstöä talousrikosten tehokkaan tutkinnan ja käsittelyn mahdollistamiseksi. Ilman sitä niitä tavoitteita, mitä on asetettu, ei kyetä saavuttamaan. Tämän vuoksi kristillisdemokraatit esittävät käsittelyn yhteydessä — ja tulemme siitä äänestystämme — sitä, että syyttäjän toimintamenoihin, nimenomaan harmaan talouden (Puhemies koputtaa) torjuntaan, saataisiin lisäresursseja.

**10.20 Markku Pakkanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän myös ministeriä hyvästä esityksestä ja haluaisin kiinnittää huomiota yhteen ihan ajankohtaiseen asiaan. Sakkomenettelyssä on tänä päivänä ja näinä päivinä astumassa uusi menettely voimaan. Uudistus selkeyttää rangaistuskäytäntöjä, mutta ainakin itse, kun useasti osallisena näissä olen ollut, olen kokenut, että ehkä se oikeudenmukaisuus ei aina toteudu näissä parhaalla mahdollisella tavalla, ja tätä kyseistä uudistustakin on arvosteltu, että onko tässä valtion kassan pohjan peittämiseksi tehty toimenpiteitä. Haluaisin kysyä ministerin näkemyksen siihen, olisiko Suomessa mahdollisuus ottaa tämä pisteytysmenetelmä käyttöön, mikä on Euroopassa hyvin yleinen ja monella tavalla oikeudenmukaisempi käytäntö kuin se, mikä tänä päivänä Suomessa on käytössä.

**10.21 Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä maassa on puoli miljoonaa ihmistä, jotka ovat ulosotossa tälläkin hetkellä — syyt ovat moninaiset — ja se on erittäin hyvä asia, jos hallitus nyt on purkamassa näitä kannustinloukkuja. Mutta onko siellä sellaista purkumekanismia, mikä todellisuudessa purkaisi nämä loukut? Nythän tilanne on se, että usea, joka tuohon kurimukseen on joutunut, maksaa itse asiassa velkapääomansa useaan kertaan voudille ennen kuin pääsee siitä pois, ja sen takia nämä venyvät. Tämä johtuu siitä, että se on varsin hajanainen tuo saatavien jakaminen niille, joille sitä pitää jakaa. Onko, arvoisa ministeri, mahdollista muuttaa järjestystä siten, että kun maksetaan voudille, siitä menisi ensin pääoma, sen jälkeen kulut ja vasta viimeiseksi korot? Tällä hetkellä se on toisinpäin: ensin korot, sitten kulut, sitten pääoma. Tämä järjestys (Puhemies koputtaa) tarkoittaa sitä, että pääoma ei pienene.

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

**10.22 Stefan Wallin r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaankin harmaasta taloudesta aiheutuu Suomessa suuria verotulojen menetyksiä yhteiskunnalle. Lisäksi harmaa talous heikentää yleistä veromoraalia ja vaikeuttaa laillista toimintaa harjoittavien yritysten kilpailumahdollisuuksia. Eräiden tutkimuksien mukaan — taitaa olla eduskunnan tarkastusvaliokunta vuodelta 2010 — harmaan talouden suuruusluokka on 10—14 miljardia euroa vuodessa, mikä vastaa 5,5:tä ja jopa 7,5:tä prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsee, että harmaa talous aiheuttaa 4—6 miljardin euron taloudelliset menetykset yhteiskunnalle vuodessa. Kokeeko oikeusministeri, että talousarvioesityksessä olevat voimavarat ja resurssit harmaan talouden torjumiseksi ovat riittävät? RKP:n ja ruotsalaisen eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetissa esitämme vielä 20 miljoonan lisäpanostuksia (Puhemies koputtaa) tälle sektorille.

**10.23 Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puheenjohtaja! Kiitos ministerille ja jaoston puheenjohtaja Kankaanniemelle hyvästä esittelystä. Tässä tuli kyllä aikaisemmin esille tämä erittäin huolestuttava tilanne, että maksuhäiriömerkintöjen määrät ovat nousussa. Tosiasiassa ne ovat suurempia tällä hetkellä kuin 90-luvun laman lopussa: yli 80 prosentilla aikuisista on maksuhäiriömerkintöjä, ja määrä on siinä 360 000—370 000 henkilöä. Olisin ministeriltä kysynyt: mitä me voisimme tehdä, jotta tämä suunta saadaan muuttumaan, koska maksuhäiriöiden merkintöjen kasvu johtuu nimenomaan pikavippiyhtiöistä ja niitten tulevasta toiminnasta?

Ja toinen asia on myös tämä, että kunnat kun ovat yhtiöittäneet toimintojaan, kuten esimerkiksi vaikkapa terveydenhuollon palveluita tai sitten vaikka liputta matkustamisia, niin kun niistä saa rikesakon, niin ne yleensä pääsääntöisesti laitetaan nopeasti perintään — jopa hammashoitomaksut tai kirjastomaksut laitetaan perintään. On aivan kohtuutonta ihmisten joutua tämän takia velkavankeuteen. (Puhemies koputtaa) Mitä ministeri voisi tehdä näille asioille?

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Myönnän vielä tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Essayah ja Eestilä, ja sen jälkeen ministerin vastaukset. Sitten jatkamme debattia.

**10.24 Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri mainitsi puheenvuorossaan käräjäoikeusverkoston harventamisen, ja syynä tietysti nämä valtion säästöt. Kuitenkin näillä säästöillä on erittäin vaikea perustella muun muassa Ylä-Savossa olevan Iisalmen käräjäoikeuden kanslian lakkauttamista, koska valtaosa niin sanotusta asiakaskunnasta tulee läheisestä Sukevan vankilasta. Jos ajatellaan, että matka pitenee Kuopioon, niin se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi saattajia tarvitaan tuplaverran tuolle matkalle. Toisaalta tiedetään myöskin se, että Kuopiossa ei ole riittävää määrää tiloja ottaa näitä kaikkia Iisalmen juttuja hoidettavaksi sinne. Olisinkin halunnut kuulla ministeriltä vähän parempia perusteluja. Sama tilanne on itse asiassa myös Varkauden käräjäoikeuden lakkauttamisen kohdalla. Kuopio ei pysty mitenkään ottamaan nykyisillä resursseilla vastaan näitten kahden käräjäoikeuden juttuja. Olisin sen takia halunnut kuulla nyt ministeriltä vähän parempia perusteluja kuin nämä valtion säästöt, koska ainakaan tuolla Pohjois-Savon alueella nämä säästöt eivät ole laskelmien mukaan todellisia.

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

**10.25 Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ylivelkaantumisen on yksi yhteiskunnan suurimpia ongelmia tällä hetkellä, se on todellinen aikapommi. Kysyn ministeriltä: pystytäänkö Suomessa mahdollisimman pian ottamaan käyttöön positiivinen luottorekisteri, jolloin luotonantaja tietää välittömästi, mihin tämä ihminen on velkaantunut, koska todellisuudessa ihmiset eivät itsekään tiedä, minne ovat velkaa, ja pelkästään pikavippiyritysten kontolle tätä ylivelkaantumista ei voi asettaa?

Toinen kysymys koskee edellisen puhujan mainitsemia käräjäoikeuden istuntopaikkoja. Haluaisin ministerille tuoda semmoisen Pohjois-Savon ja Itä-Suomen kansanedustajien yhteisen huolen, että kun näitä rakenteellisia uudistuksia ja leikkauksia tehdään, niin hyvin usein nämä leikkaukset peräjälkeen kohdistuvat samoille alueille. Sillä ei voi olla olematta vaikutusta tulevaisuudenuskoon. Esimerkiksi tämä Ylä-Savon käräjäoikeuden istuntopaikan lakkauttaminen vaikuttaa siihen, että meidän vientifirmojen (Puhemies koputtaa) hyvä tulos ei näy missään.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Ministeri Lindström, 3 minuuttia.

**10.26 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström:** Arvoisa puhemies! Aloitan edustaja Heinosen esittämästä kysymyksestä liittyen tähän oikeustajututkimukseen. Eli se hanke on todellakin käynnissä, ja siinä tutkimuksessa kansalaisilta on kysytty sopivaa rangaistusta erilaisiin rikostapauksiin — siellä on mukana väkivaltaa ja seksuaalirikoksia muun muassa. Lisäksi tuomareita on pyydetty arvioimaan samojen rikostapausten osalta nykyisen rangaistuskäytännön mukainen rangaistus. Tämä tutkimusaineisto on kerätty, ja analyysi on alkanut, ja tulokset valmistuvat kesällä 2017, jolloin niistä myös tiedotetaan. Tämän jälkeen on sitten aika tehdä johtopäätöksiä. Eli tässä mennään tämän asian suhteen näin, ja tietysti jatkuvasti tulee uutisia, joissa tätä kansalaisten oikeustajua punnitaan, ja siinä mielessä on hyvä, että nyt me saamme sitten tutkittua tietoa.

Minä koetan vastata tällaisiin isompiin kokonaisuuksiin.

Edustaja Tolvanen kysyi, tai joku kysyi, tästä nettiäänestyksestä — joo, edustaja Tolvanen. Hallitus linjasi lokakuussa 24. päivä strategiaistunnossaan, että Suomessa siirrytään sähköiseen äänestykseen, siis nettiäänestykseen, perinteisen äänestyksen rinnalla kaikissa vaaleissa. (Ilkka Kanerva: Suuri virhe!) Tätä nyt sitten valmistellaan, ja sen nettiäänestyksen valmistelua varten on tarkoitus perustaa uusi työryhmä tekemään konkreettinen ehdotus sen käyttöönotosta vaaleissa. Koska sen käyttöönoton toteuttamista yleisissä vaaleissa ei ole valmisteltu, se hinta-arvio on vaikea esittää, mutta hyvin karkea arvio on, että se on noin 12 miljoonaa vuosille 18—22. (Ilkka Kanerva: Tervetuloa vieraan vallan hakkeriksi!) Nettiäänestystä koskevan selvitystyön oikeusministeriö rahoittaa oikeusministeriöön siirtyvillä määrärahoilla. Me tiedämme, että tässä on näitä riskejä, ja siitä huolimatta tähän on nyt sitten päädytty, että tätä lähdetään edistämään, ja kaikkien näitten jälkeen, tämän työn jälkeen, on sitten aika tehdä päätös siitä, miten tämän asian kanssa edetään. Mutta näin on linjattu, että tätä asiaa nyt sitten edistetään. Tiedän ne riskit, mitkä siinä on olemassa.

Tämä on iso kysymys, edustaja Ojala-Niemelä, koskien saamelaisia ja sitä, oliko tämä valtiosihteeri Lehtomäen yksityisajattelua. Minä en tiedä, mitä hän on todennut, ja näin poispäin, te kerroitte tämän viestin. Hallitus tekee kyllä sitten ihan omat päätöksensä näistä asioista, ja koko ajan työstetään erilaisia saamelaisiin liittyviä lainsäädäntöjä ja näitä ongelmia yritetään ratkaista, (Puhemies koputtaa) ja koetetaan saada ensi vuoden aikana maa-liin nämä asiat. Se on kunnianhimoista, me tiedämme, että siinä on erilaisia ongelmia, mut-

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

ta se on se tahtotaso tällä hetkellä. Sen takia valtiosihteeri Lehtomäki on myös omaa pannaan tässä antanut tämän ongelman ratkaisemiseksi.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Jatkamme debattia.

**10.30 Antti Rantakangas kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä asia, että hallitusneuvotteluissa hallituspuolueet päättivät parantaa valtiontalouden kehyksiä edellisen hallituksen päätöksiin verrattuna, perustuen parlamentaarisen työryhmän linjauksiin, ei ihan täysin mutta oikeansuuntaisesti. Muutenhan me olisimme ihan katastrofitilanteessa — kiitos hallituspuolueille ja meille, jotka olimme siellä neuvotteluissa.

Sitten täällä jaoston puheenjohtaja erinomaisesti totesi tämän Pelson vankilan tilanteen. 2008 Vanhasen hallituksen iltakoulussa päätettiin vastoin silloisen oikeusministerin esitystä, että Pelson vankilaa ei lakkauteta vaan sitä kehitetään. Nyt on kulunut kohta kymmenvuotiskausi siitä, kun tätä kehittämistä on tapahtunut, ja nyt terveysturvalliset ovat edellyttäneet, että siellä puretaan osa vankilan kapasiteetista, ja nyt on väliaikaistiloja luvattu rakentaa. Vetoan erityisen vahvasti siihen, että hallituksen kehysriihessä tehdään pysyvä ratkaisu siitä, että toiminta 120-paikkaisena vankilana turvataan myös tulevaisuudessa, ja toivon, että oikeusministeri (Puhemies koputtaa) tuo tämän esityksen tänne kehysriiheen tältä pohjalta, mikä on valiokunnan ja jaoston yhteinen näkemys.

**10.31 Ville Skinnari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vuonna tässä salissa samaan aikaan keskustelimme lainsäädännön valmistelun laadusta ja muun muassa siitä, tarvitsisiko oikeusministeriö vain ja ainoastaan yhden kokonaisen ministerin. Sanoetaan, että hyvin valmisteltu on puoliksi tehty. Se pitää edelleenkin paikkansa. Perustuslakivaliokunnassa, ja miksei toki myös kaikissa muissakin valiokunnissa, lähdemme aina siitä, että asiat on niin hyvin valmisteltu kuin mahdollista. Välillä kuitenkin tuntuu siltä, että onko esimerkiksi oikeusministeriössä tarpeeksi resursseja asialliseen, asianmukaiseen ja asiantuntevaan valmisteluun. Arvoisa ministeri, onko näin: onko teillä tarpeeksi resursseja hyvään lainsäädännön valmisteluun?

**10.32 Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ei todellakaan tarvitse olla ministeri Lindströmille kateellinen. Kyllä hänellä on raskas tuplaministerin salkku, mutta hienosti ja vastuullisesti hän tehtävänsä hoitaa, ottaen huomioon, että resurssitkin ovat niukkkenevat.

Myös minä haluan sanoa tähän Ylä-Savon käräjäoikeusasiaan sanasen. On todellakin pidettävä huoli, ettei euron säästötavoitteesta aiheuteta 2 euron vahinkoa.

Mutta haluan sanoa jotakin myös siitä, mihin aivan oikein valiokunta on kiinnittänyt huomiota, eli näistä tuomarikoulutuksen riittävästä resursseista, kun nyt on koulutusvirkojen perustaminen ja koulutuslautakunnan perustaminen edessä. Toivon, että todellakin valvotaan sitä, että homma lähtee kehittymään. Ja on samalla muistettava, että tälle kun (Puhemies koputtaa) kohdennetaan resursseja, niin se on muualta pois.

Vielä kysyn: milloin tuomioistuinvirasto on realismia?

**10.33 Pekka Haavisto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin kiitoksen sana hallitukselle tästä ulkosuomalaisten kirjeäänestysmahdollisuudesta. Tämä on todella tärkeä ja parantaa demokratian tilaa heidän osaltaan.

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

Olisin yhtynyt niihin, jotka esittävät duubioita tästä nettiäänestyksen kehittämisestä. Näen ne hyvät puolet — nuoret ovat tottuneet tekemään netissä asioita, mielellään varmasti myös äänestäisivät netissä nykyistä ahkerammin — mutta sitten on nämä vaarat, jotka liittyvät tänä päivänä tietomurtoihin, digitalisaatioon, erilaiseen kybervaiuttamiseen netin kautta. Mielestäni tässä on kyllä hyvin tarkka harkinnan paikka nyt viimeaikaistenkin kokemusten valossa, ja ehkä voidaan esittää sellainen kysymys, että vaikka digitalisaatio on hyvin trendikästä, niin onko asioita, joita ei kannata digitalisoida, ja saattaa olla, että äänestysjärjestelmä on sellainen.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Edustaja Sarkomaa.

10.34 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Helppo jatkaa kollegan puheenvuoroa...

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Anteeksi nyt, puheenvuoro on edustaja Sarkomaalla. (Naurua)

Katselin vain puhemiehen katsetta (Naurua) ja ajattelin, että kerrankin puheenvuoroon on tullut mahdollisuus.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** No niin, ehkä se on vielä mahdollista, mutta edustaja Sarkomaalla on nyt puheenvuoro.

10.34 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Kun pitkään olemme eduskunnassa, alamme muistuttaa toisiamme. (Naurua)

Arvoisa puhemies! Rikosuhripäivystys tekee todellakin arvokasta työtä, ja sen tehtävänä on turvata rikoksen uhreille palvelut valtakunnallisesti. Olen erittäin iloinen, että se työ, mitä me jaostossa olemme tehneet — koko eduskunta — että vakautamme Rikun rahoituksen, on nyt toteutumassa. Kiitos siitä erityisesti myös ministerille.

Rikosuhridirektiivin toimeenpanossa on paljon tehtävää, ja kun olin Rikun seminaarissa puhumassa, viemässä eduskunnan tervehdystä, sieltä toivottiin, että uhripoliittinen työryhmä perustettaisiin parantamaan niitä käytäntöjä, joilla uhridirektiiviä laitetaan toimeen. Kysynkin ministeriltä: onko tuo työryhmä nyt tarkoitus perustaa? Toivon, että se todellakin perustetaan.

Sitten totean ulkosuomalaisten kirjeäänestyksestä, että se oli tärkeää, että kehysriihessä saatiin voimavarat. (Puhemies koputtaa) Mutta kysyn: onko valmistelu siinä mallissa, että se oikeasti saadaan käyntiin 2019? Se olisi todella tärkeä asia.

10.36 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä edellä on hyviä kysymyksiä esitetty ministerille, ja haluankin niitä vielä vähän korostaa juuri sen vuoksi, että meillä tosiaan tässä maassa on 372 000 maksuhäiriömerkintäistä ihmistä eli 8,4 prosenttia aikuisväestöstä on tässä ahdingossa ja siihen tarvitsisi saada jotakin. Pankit eivät noudata kuitenkaan tälläkään hetkellä sitä lainsäädäntöä, eivätkä ihmiset saa niitä verkkotunnuksia, joilla asioida, ja näin maksuhäiriömerkintöjen osalta tämä kriisi vain syvenee näitten ihmisten kohdalta ja he syrjäytyvät yhteiskunnasta. Eli toistan kysymykset

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

positiivisen luottorekisterin mahdollisuudesta ja sitten tästä perintäjärjestyksestä, jonka pitäisi lähteä pääomasta.

Ja kysyisin vielä: onko hallituksessa keskusteltu lakialoitteesta pikavippien osalta yhdessä ministeriöiden kesken, koska siinä nyt oli (Puhemies koputtaa) kuitenkin 136 kansanedustajan nimet?

**10.37 Timo V. Korhonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä tänä maassa on menossa tällä hetkellä erittäin mittava maakuntaudistus, johon myös valtion aluehallinnon kehittäminen oleellisesti sisältyy ja liittyy. Kaikkien ministeriöitten pitäisi totta kai huomioida omilla toimialoillaan tämä maakuntaudistus ja toimia sillä tavalla, että maakuntien toimivalta ja kehittämisvalta vahvistuu omien alueittensa kehittämisessä. Arvoisa ministeri, millä tavalla oikeusministeriön toimialalla nyt sitten tämä maakuntaudistus vaikuttaa? Millä tavalla se kaiken kaikkiaan oikeusministeriön toiminnassa ja kehittämisessä ja uudistuksessa huomioidaan?

Sitten, arvoisa puhemies, yhdyn myös edustaja Rantakankaan esittämiin näkemyksiin ja vakavaan huoleen tuon Pelson pysyvistä kehittämisestä, ja toki toivoisin myös omalta osaltani, että ministeri (Puhemies koputtaa) voisi tähän vastata.

**10.38 Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä valiokunta on nostanut erittäin painavasti esille tämän Pelson vankilan uudisrakennuksen hankkeen, ja toivomme, että se todella nousee korkealle tulevilla keskusteluilla.

Toinen erittäin merkittävä asia on syyttäjälaitoksen määrärahat, jotka edelleen alenevat. Valiokunnassa kuulemamme asiantuntijat totesivat, että nyt on ministeriön aika kertoa, mitkä jutut jätetään käsittelemättä, koska ei ole enää mahdollista käsitellä kaikkia asioita, resurssit eivät enää millään riitä. Oikeussuoja ja oikeusturva ei enää toteudu. Kysynkin ministeriltä: kun tämä käänne pitäisi saada nopeasti tehtyä, milloin tuotte lisärahaesityksen syyttäjälaitokselle, jotta se voi tehdä oman työnsä?

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Ja nyt edustaja Kanerva.

**10.39 Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): No niin, puhemies, ensin se ulkosuomalaisasia: nopeasti toimenpiteitä, olkaa ystävällinen.

Oletan, että nettiäänestysasiassa salin paras asiantuntija on edustaja Kasvi — olen kuullut hänen argumentaationsa tässä. Ja kun oma käsitykseni on, kuinka valtavat riskit, turvallisuusriskit, sisältyvät tähän, niin pyydän, että ministeri osoittaa omalla hallinnonalallaan sitä vastuuta, jota hallinnonalalla johtajalta edellytetään. Teillä on siihen hyvä kapasiteetti. Tunnen teidät hyvänä ystävänäni ja uskon, että te kykenette osoittamaan siinä johtajuutta, jotta esimerkiksi vaalisalaisuus voitaisiin turvata. Kuka tällä hetkellä takaa, että kotona netin ääressä äänestettäessä ei käytettäisi överivaltaa toista ihmistä kohtaan ja hänen vaalisalaisuuttaan kohtaan, puhumattakaan näistä valtavista riskeistä, joita hakkeroinnin maailma, kybermaailma, tarjoaa tällä hetkellä tämän nettiäänestyksen käyttöönoton myötä? Tämän vuoksi toivon, (Puhemies koputtaa) että ministeri ottaa tässä hyvin vahvan johtajan otteen.

**10.40 Jyrki Kasvi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Haavisto ja edustaja Kanerva jo totesivat, sähköiseen äänestykseen ja etenkin nettiäänestyk-

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

seen liittyy merkittäviä tietoturvaongelmia. Vaalisalaisuuden ja vaalituloksen luotettavuuden samanaikainen turvaaminen on erittäin merkittävä tekninen haaste, käytännössä mahdotonta ilman tekniikoita, joita äänestäjien on hyvin vaikea ymmärtää, saati luottaa niihin. Kysynkin: mikä on se nykyisen vaalijärjestelmän suuren suuri ongelma, joka pitää väkisin nettiäänestyksellä korjata 12 miljoonan euron hintaan?

**10.41 Stefan Wallin r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan tästä samasta aiheesta: Totta kai nettiäänestys olisi tässä digitaalisessa maailmassa varsin luonteva, ajanmukainen tapa toteuttaa suoraa demokratiaa, mutta ei todellakaan pidä olla nyt sinisilmäinen. Pitää tiedostaa riskit, ja toisessa vaakakupissa ovat todellakin ne riskit, että tietyt tahot yrittäisivät manipuloida vaalitulosta käyttämällä hyväkseen tiedossa olevia kybermenetelmiä. Kuvitelkaamme tilanne, että Suomessa käytäisiin vaikkapa Nato-kansanäänestys nettissä — aivan kauhea tilanne. Joten harkitkaa nyt, hyvä hallitus, vielä hyvinkin tarkkaan, mitä teette tässä erittäin herkässä asiassa.

**10.41 Seppo Kääriäinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on jo puhuttu Pohjois-Savon ja Itä-Suomen käräjäoikeusverkosta, Iisalmen ja Varkauden tapauksista erityisesti. Te olette, ministeri, erittäin kärsivällisesti ottanut vastaan kaikkea informaatiota ja, voi sanoa, ystävällistäkin puhuttelua näitten asioitten tiimoilta — siitä teille tunnustus. Minä haluan korostaa sitä, että kyllä taloudellisilla laskelmilla täytyy olla näissä asioissa aika iso painoarvo. Tehokkuudesta kun puhutaan ja saavutettavuudesta kun puhutaan, sillä pitää olla iso painoarvo, olletikin kun verkoston karsiminen johtaa toisaalta uusinvestointeihin, uusrakentamiseen, ja maksaahan se myös niitten ajomatkojen lisääntymisen ja matkojen pidentymisen myötä. Minä vetoan, että te, herra ministeri, ottaisitte vakavasti sen paineen, joka tulee Itä-Suomesta kaiken kaikkiaan, se on järkipaine, ja katsoisitte vielä esityksen loppusuoralla, että järki ja vastuu voittavat.

**10.42 Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä monista hyvistä uudistuksista. Itse kiinnitän huomiota tuomioistuimen paineisiin ja tehtäviin. Olen itse työskennellyt hovioikeudessa ja käräjäoikeudessa, ja olisin kiittänyt erityisesti siitä, että te olette panostanut siihen, että esimerkiksi riidattomia asioita keskitetään tiettyihin käräjäoikeuksiin, jotta tuomareille jää aikaa käsitellä niitä lisääntyviä ja monimutkaisia asioita. Kiitos myös meidän tuomarikunnalle, joka jaksaa tehdä hyvää työtä tuomioistuimissa.

Olisin oikeastaan kysynyt: onko vastauksena tähän ongelmatiikkaan näistä matkoista ja keskittamisestä mietitty esimerkiksi videokuulemisten käyttöönottoa enemmän vankiloista — se olisi aika turvallinen ja luotettava ympäristö — kuljetusten ratkaisemiseksi?

Sitten olisin kysynyt vielä siitä... No nyt minä muuten unohdin, mitä minun piti toiseksi kysyä. (Naurua — Ben Zyskowicz: Toivottaa hyvää joulua!) Minä kysyn myöhemmin.

**10.43 Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Luin uutisen, että valtion siviilipalveluskeskus jää Lapinjärvelle. Tästä oli ministeri tehnyt päätöksen. Koska siviilipalvelusta suorittaneiden määrä on kasvanut vuosi vuodelta, myös tilan tarve on kasvanut, ja nyt Lapinjärvelle remontoidaan ja mahdollisesti myös uudisrakennetaan uusia tiloja siviilipalvelusta suorittaville henkilöille. Valtiolla olisi kumminkin mahdollisuus myös käyttää Senaatti-kiinteistöiltä yli jäänyttä Hennalan varuskuntaa, entistä Hämeen

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

Rykmentin pääpaikkaa, siviilipalveluskeskuksen uudeksi sijaintipaikaksi. Tämä olisi ollut myös valtion oman tilaohjelman mukaista: tilaohjelman mukaan valtio käyttää ensiksi omia tiloja ja vasta sen jälkeen siirtyy vuokralaiseksi, hyryläiseksi, kuntiin ja muihin tiloihin. Kysyn ministeriltä: minkä takia ministeri ei toiminut valtion oman tilaohjelman mukaan?

**10.44 Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Osallistun tähän nettiäänestyskeskusteluun. Toimin edellisellä eduskuntakaudella parlamentaarisen nettiäänestystä selvittäneen työryhmän vetäjänä, ja tuolloin työryhmä päätyi suositukseen, ettei nettiäänestystä ole syytä erinäisistä syistä eteenpäin viedä. Näitä syitä on nyt tässä keskustelussa tullutkin esiin, ja totean, että näkemykseni mukaan muutosta olosuhteissa ei ole tapahtunut. Tämän asian suhteen on syytä pitää jäitä hatussa. Teknologia ei ole kehittynyt, kyberuhat sen sijaan ovat ehkä vakavoituneet sen selvityksen jälkeen. Kaikkein pahimpana ongelmana pidän itse tällä hetkellä edelleen sitä, kuten tuo työryhmäkin silloin, että käytännössä valtiolla ei vielä ole keinoja tunnistaa kansalaisia sähköisesti, online, omin toimin vaan se tunnistamisjärjestelmäkin on vaiheessa.

Edustaja Kasvi osui kysymyksessään naulan kantaan, että mikä nykyisessä järjestelmässä on vikana, (Puhemies koputtaa) että sitä pitää erityisesti alkaa korjata, sillä tämänhetkinen systeemi on pomminvarma, luotettava ja tehokas, eikä parempaa ole vielä keksitty.

**10.46 Ozan Yanar vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkaisin edustaja Haaviston, Kopran, Kanervan, Kasvin ja Stefan Wallinin puheenvuoroista ikään kuin tässä lisänä. Minä olen itse digitaalisen ajan lapsi, olen Helsingin nuorin kansanedustaja ja yksi eduskunnan nuorimpia kansanedustajia, ja tästä huolimatta näen paljon riskejä nettiäänestyksessä. Ulkopuolinen vaikuttaminen on varmaan yksi suurimpia syitä tässä minun riskianalyyssissäni. Minä olen arvostanut ministerin toimintaa monissa asioissa, ja myös minä peräänkuuluttaisin johtajuutta tässä asiassa näitten asioiden riskeihin liittyen. Kuvitellaan vaikka tilanne, jossa kansalaisille jäisi kysymysmerkkejä vaalien lopputulosten suhteen. Tämähän nakertaisi uskoa demokratiaan, meihin päättäjiin ja kansanvaltaan yleensäkin. Tämä on vakava asia.

**10.47 Simon Elo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin viittaen siihen, mitä edustaja Mika Kari sanoi. Kiitän uusimaalaisena kansanedustajana siitä, että Lapinjärvellä jatkuu Siviilipalveluskeskuksen toiminta. He ovat tehneet hyvät suunnitelmat sen jatkamiseksi.

Tähän tietosuojaan liittyen kysyisin siitä, kun teillä on tämä Tietosuojavaltuutetun toimisto, joka tietysti osallistuu tietoyhteiskunnan kehittämiseen ja perusoikeuksien ylläpitämiseen sekä Suomessa että EU:ssa, ja ensi vuonna tulee voimaan EU:n yleinen tietosuojasetus ja sen edellyttämät toimet tehdään oikeusministeriössä ja Tietosuojavaltuutetun toimistossa ja sitä varten tulee myös lisäresursseja: Perustuslakivaliokunnassa, jossa itse toimin, on paljon herättänyt huolta se, että monessa EU:n komissiolta tulevassa esityksessä, esimerkiksi Eurodac-esityksessä, on vakavia tietosuojuongelmia — näin tietosuojavaltuutettu on lausunnoissaan useasti tuonut esille — mutta ei Suomella eikä ehkä millään pienemmällä jäsenmaalla ole ollut riittävää mahdollisuutta näihin ongelmiin vaikuttaa. Onko ministeri tästä tietoinen, (Puhemies koputtaa) ja osaatteko sanoa ministerinä, mitä asialle (Puhemies koputtaa) voitaisiin tehdä?

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Kosonen ja Zyskowicz, ja sen jälkeen ministerin vastauspuheenvuoro, ja jatkamme debattia sen jälkeen.

**10.48 Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensiksi haluaisin kiittää oikeusministeriä Sulkavan vankilan erinomaisesta päätöksestä, ja toisekseen yhdyn edustaja Kääriäisen puheenvuoroon Itä-Suomen käräjäoikeusverkoston laajuudesta. Olisinkin kysynyt ministeri Lindströmiltä säästöistä, koska säästöthän ovat tässä varmasti todella tärkeässä roolissa, kun tätä verkostoa karsitaan: kun meillä siellä Savonlinnankin suunnalla on saaristoiset olosuhteet ja pitkät matkat joka puolelle, niin kuinka paljon lopulta arvioidaan säästöjä tulevan, jos otetaan huomioon myös tuomareiden käyttämät matka-ajat, matkakustannukset ja näin edelleen, kokonaiskustannukset nimenomaan tästä keskittämisestä?

**10.49 Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minulla on tänään ilo olla edustaja Emma Karin kanssa samaa mieltä. Oikeusjutut Suomessa viipyvät, ja se uhkaa ihmisten oikeusturvaa. Edustaja Kari ymmärtääkseni vaati lisää voimavaroja tuomioistuinlaitokselle. Näin tietysti voitaisiin menetellä, jos niitä voimavaroja olisi antaa. Toinen tapa lähestyä asiaa on pyrkiä helpoimmat ja yksinkertaisimmat jutut käsittelemään tuomioistuinlaitoksen ulkopuolella, jolloin tuomioistuimet voivat keskittyä paremmin tärkeisiin asioihin. Esillä on ollut muun muassa tavallisista rattijuopumuksista rankaiseminen rangaistusmääräysmenettelyssä. Mitä tälle asialle kuuluu?

Toinen asia: Tänään Hesari kertoi, että korkeimman oikeuden mukaan anonymi todistelu ei ole perusteltua, vaikka häikäilemättömät ammattirikolliset uhkaavat kostaa todistajalle ja hänen perheelleen. Mitä tämä anonymi todistelu, joka juuri säädettiin, käytännössä sitten tarkoittaa, jos ei tällaista tilannetta?

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Ministeri Lindström, 5 minuuttia.

**10.50 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström:** Arvoisa puhemies! Aloitetaan syyttäjälaitoksesta — siitä tuli kysymys ainakin edustaja Laukkaselta ja joiltain muiltakin. Syyttäjälaitoksen määrärahatilanne on tietenkin huolestuttava, se on aleneva. Vaikean viime vuoden jälkeen syyttäjien määrää on kuitenkin pystytty hieman lisäämään. Meneillään olevat tietojärjestelmä uudistukset aiheuttavat tietysti kuluja, ja siihen on pyritty varautumaan siirtäviä määrärahoja kerryttämällä. Ehtiikö syyttäjälaitos sitten käsittelemään kaikki jutut? Se juttukantahan muuttuu entistä vaativammaksi, kansainvälisiä liityntöjä omaavat jutut ovat lisääntyneet. Meillä on syyttäjälaitoksessa ja ministeriössä vireillä lukuisia toimia, joilla odotetaan olevan syyttäjien työtä helpottavia vaikutuksia. Rakennemuutoshanke on siis aloitettu, ja siihen liittyen uudistetaan myös näitä ydintoimintoja, ja totta kai syyttäjien koulutusta ja erikoistumista kehitetään. Tämä oikeusprosessien keventämishanke, mihinkä tässä viimeisessä puheenvuorossa edustaja Zyskowicz viittasi, ja sakkomenettelyn uudistaminen tulevat osaltaan vapauttamaan resursseja syyttäjien ydintyöhön eli esitutkintayhteistyöhön ja syyteharkintaan. Totta kai tietojärjestelmä hankkeesta odotetaan myös saatavan tuottavuushyötyjä. Ylipäätään vähemmillä rahoilla koetetaan tehdä asioita fiksummin, niin että resurssit jäävät sinne, missä niitä oikeasti eniten tarvitaan.

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

Pelson vankilasta: Joo, tiedän, tilanne on siellä erittäin huolestuttava sen takia, että sitä on vitkuteltu ja vetkuteltu vuosikaudet, ja nyt tämä tilanne on sitten sylissä. Rikosseuraamuslaitos on yhdessä Senaatti-kiinteistöjen kanssa käynnistänyt korvaavien vankitilojen suunnittelun pikaisella aikataululla, ja tavoitteena on hankkia nyt aluksi väliaikaiset majoitustilat, jotka olisivat käytössä heti tässä ensi vuoden alussa. Samanaikaisesti käynnistetään sitten tämän pysyvän ratkaisun suunnittelu, ja siinä yhteydessä on tarpeen arvioida vankien asuintilojen lisäksi myös Pelson vankilan toiminnallisia muutostarpeita Rikosseuraamuslaitoksessa vahvistetun vankilakonseptin mukaisesti. Eli kyllä tätä asiaa on suurella huolella mietitty tuolla, ja se iso päätös on todellakin sitten tulossa siitä, mikä on sitten se tulevaisuus ja mikä on se pysyvä ratkaisu, ja tietysti itse pyrin vaikuttamaan siihen, että me löydämme sen tämän vaalikauden aikana, ettei tätä asiaa tarvitsisi venkuloida yhtään enempää.

Edustaja Pakkanen nosti esille nämä tämmöiset niin sanotut virhepistejärjestelmät liikenteessä. Liikenne- ja viestintäministeriössä on käynnissä tieliikennelain kokonaisuudistus, ja siinä yhteydessä tarkastellaan myös näitä liikenneriikkomusten seuraamuksia yhdessä oikeusministeriön kanssa — me teemme yhteistyötä. On esitetty vaihtoehtona nykyisin käytettävälle rikesakolle, että siirryttäisiin tämmöiseen hallinnolliseen maksuun. Näitä valmisteluja nyt punnitaan ja tehdään yhteistyötä LVM:n johdolla. Nämä virhepistejärjestelmät liittyvät yleensä tämmöisiin ajo-oikeutta koskeviin seuraamuksiin, ja ajokiellon määrääminen toistuvista rikkomuksista on jo nykyisin porrastettu rikkomusten lukumäärän mukaan, mutta tämä sääntely kuuluu liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan. Eli kyllä tätäkin tehdään tässä yhteistyössä.

Edustaja Skinnari — ja moni muukin — on huolissaan siitä, että... No, moni on huolissaan siitä, jaksako ministeri, ja osa on huolissaan sitten siitä, riittävätkö OM:ssä laatu, osaaminen ja resurssit. Me olemme syyskuun 21. päivä asettaneet työryhmän uudistamaan vuodelta 2004 olevat hallituksen esitysten laatimisohteet, ja näillä uusilla ohjeilla pyritään myötävaikuttamaan siihen, että lait jatkossakin valmistellaan hyvin ja valmistelun taustaineisto tuodaan päätöksentekijöille ja muille avoimesti esiin. Eli kyllä me olemme tunnistanee sen, että vähemmillä resursseilla pitää pystyä tekemään ne samat asiat kuin ennenkin ja että lainsäädännön laadun pitää pysyä ja oikeusturvan pitää säilyä. Tämä on koko ajan johtava ajatus ollut, kun me näitä toimenpiteitä oikeusministeriössä valmistelemme. Minä luotan kyllä oikeusministeriön henkilöihin, virkamiehiin, jotka siellä ovat töissä. Siellä on ammattilaisia, jotka tekevät näitä hommia, minun tehtäväni on linjata. — Muihin kysymyksiin vastaan sitten kun seuraava tilaisuus tulee.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** No niin, jatkamme debattia vielä noin puolisen tuntia, ja debattia jatkaa — vastauspuheenvuoron käyttää seuraavaksi — edustaja Torniainen.

**10.55 Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin ministeri Lindströmille ja hallitukselle lämmin kiitos siitä, että hallitus on linjannut, että nykyinen vankilaverkosto säilytetään Suomessa ja sitä lähdetään myöskin kehittämään nykyiseltä pohjalta, loppuu se vuosia jatkunut juupas—eipäs-tilanne. Tämä on erittäin hyvä asia.

Toinen asia, mihin haluan kiinnittää huomiota. Kun täällä useassa puheenvuorossa on jo otettu kantaa tähän käräjäoikeusverkoston uudistamiseen, niin ministerille vielä kysymys

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

siitä: huomioidaanhan siinä myöskin tämä maantieteellinen kattavuus, koko Suomi? Se on se tärkeä asia.

Sitten on käyty keskustelua tästä mahdollisesta nettiäänestyksestä. Itse sain olla myöskin viime kaudella siinä työryhmässä, joka selvitti asiaa, ja itse koen suureksi huolenaiheeksi sen, että tietojen mukaan Suomesta ei olisi löytynyt järjestelmän kehittäjää ja toteuttajaa, joka olisi pystynyt ottamaan sen (Puhemies koputtaa) toteutukseen. Paneudutaanhan tähän asiaan ja selvitetäänhän sitä niin, että sen tulee olla suomalainen järjestelmä, jolla se toteutetaan, jos siihen mennään?

**10.56 Veera Ruoho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisille ilmoitettujen seksuaalisten ahdistelujen määrä on selvästi lisääntynyt. Valtion talousarvioesityksessä arvioidaan tämän johtuvan osin vuonna 2014 voimaan tulleesta lainmuutoksesta, jonka myötä ahdisteluja on voitu tutkia omalla rikosnimikkeellä. Kuitenkin meillä Suomessakin saatiin viime uudenvuodenyönä kokea turvapaikanhakijoiden myötä tullutta meille uutta ilmiötä, seksuaalista joukkoahdistelua. Noiden rikosten tutkintaa vaikeutti se, että vaikka moni uhri halusi toki rikoksen poliisin tietoon, he kokivat asian pitemmälle viemisen kiusalliseksi. Seksuaalisen ahdistelun saattaminen virallisen syytteen alaiseksi olisi ratkaisu pulmaan, ja sillä osoittaisimme seksuaalisen ahdistelun moitittavuutta. Tein asiasta lakialoitteen ja toivon, että kaikenlainen seksuaalinen väkivalta, jota seksuaalinen ahdistelukin on, otetaan vakavasti. Seksuaalinen ahdistelu heikentää heikoimman osapuolen turvallisuuden mutta myös tasa-arvon tunnetta. (Puhemies koputtaa)

**10.57 Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lindström ansaitsee kiitokset siitä, että on tarttunut ulosottoon liittyviin työllistymisen esteisiin. Monen pitkäaikaistyöttömyyden taustalla on myös vakava ylivelkaantumisen ongelma, ja ikävä kyllä suunta on äärimmäisen huono. Viime vuonna lähes joka kymmenes suomalainen oli ulosoton asiakas ja maksuhäiriömerkinnöissä tehtiin uusi, synkkä ennätys. Kysyisinkin nyt ministeriltä lisätietoja tämän kokonaisuuden edistymisestä: millä tasolla nyt on keskusteltu ulosotossa olevien henkilöiden työmarkkina-aseman parantamisesta tai ylivelkaantumista ennalta ehkäisevistä keinoista, kuten vaikka positiivisesta luottorekisteristä, joka toimii moitteetta monessa EU-maassa — ja nyt vaateita näköjään ilokseni tulee salin molemmilta puolilta?

**10.58 Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeriltä on jo useampaan kertaan kysytty näistä Itä-Suomen käräjäoikeuden lakkauttamisuhan alla olevista Varkaudesta ja Iisalimesta. Peräänkuulutan sitä, että kun siellä on pitkät välimatkat ja näitä syytettyjä, todistajia ja koko orkesteria joudutaan sitten kuljettamaan pitkiä matkoja edestakaisin, niin onko tässä toiminnassa otettu huomioon tämä taloudellinen kokonaisvaltainen näkemys, niin etteivät vain kulut lähde tämän keskittämisen kautta kasvamaan lisää. Ja jos miettii Iisalmen ja Varkauden käräjäoikeuksien rakennuksia, ne on varta vasten tehty, ne ovat modernia, hyviä oikeustaloja. Niitten käyttöä pitäisi minun mielestäni tehostaa edelleenkin.

**10.59 Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalaisen ihmisen elämän kannalta on tärkeää, että hän viranomaisessa tai tuomioistuimessa asioidessaan saa tuomionsa ja päätöksensä mahdollisimman nopeasti ja niin, että se on sit-

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

ten myös lainvoimainen. Suomalaisen yhteiskunnan kehittämisen kannalta yksi suurimpia murheita tällä hetkellä on turhanaikaisten valitusten tehtailu. Jokaisesta kunnasta löytyy puolenkymmentä henkilöä, jotka muuna työnään tekevät tätä — muuta, kovin paljon tärkeämpää tekemistä ei ole — eli tehtaillaan eri asioista hallintovalituksia, mikä johtaa sitten tilanteeseen, että esimerkiksi valtavat kaavahankkeet seisovat, rakennushankkeet pysähtyvät, odotellaan valtavia investointeja, työttömyys kasvaa ja mitään hyvää ei synny. Miten te, arvoisa oikeusministeri, omassa arvokkaassa työssänne olette tähän paneutuneet, että saadaan tämä turha byrokratia purettua kokonaan pois?

**11.00 Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kansanäänestysten vieminen internetiin on tulevaisuutta. Se nimenomaan lisää äänestysaktiivisuutta, se lisää luottamusta demokratiaan. Sveitsissä tämä toimii. Sveitsi on demokratian mallimaa. En itse pidä Suomea niin paljon huonompana, ettei se täälläkin voisi toimia, toimii ilmeisesti Virossakin. Se mahdollistaisi myös kansanäänestysten lisäämisen asiakysymyksistä. Asiakysymyksistä päättämisen lisääminen lisäisi kyllä luottamusta demokratiaan, ja jos käyttöönotto mahdollistettaisiin valtion toimesta, niin esimerkiksi kunnallisia kansanäänestyksiä voitaisiin pitää ja saataisiin ehkä niiden kustannukset samalla alas.

Kuitenkin itse vähän olen päätellyt, että syy, miksi näitä kansanäänestyksiä ei nykyiselläänkään järjestetä, on se, että päättäjät pelkäävät, että kansa äänestää (Puhemies koputtaa) väärin.

**11.01 Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskustelun alussa käytettiin muutama puheenvuoro harmaasta taloudesta — tärkeä asia, ja sitä vastaan on syytä taistella, niin kuin oikeusministeri on hyvin tehnyt.

Hallinto- ja turvallisuusjaostossa käsiteltiin myös tätä asiaa, ja esimerkiksi Tullin toiminnan osalta voidaan sanoa, että pelkästään tänä vuonna Tullin toiminnan ansiosta saadaan 20 miljoonaa euroa rikollishyötyä takaisin. Pienenä positiivisena signaalina esitimme 300 000:ta euroa lisää Tullin toimintaan.

Kysymys ministerille on se, että kun tämä harmaa talous koskettaa useamman ministerin toimialaa ja hallinnon yksiköitä, niin missä olisi ehkä se tuloksekkain suunta. Onko se Verohallinnon, Tullin, poliisin, tuomioistuimien suunnalla, vai millä suunnalla olisi ehkä suurimmat hyödyt saatavissa, jos lisäpanostuksia olisi käytössä?

**11.02 Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Leipäjonoissa avustusten varassa Suomessa on valtava määrä ihmisiä. Me tiedämme, että näköalattomuus, työttömyys, asunnottomuus ja varsinkin ne maksuhäiriömerkinnät, jotka usein laukaisevat kokonaisen ongelmien vyöryn, ovat usein keskeisiä syitä vaikeuksien taustalla.

Maksuhäiriömerkinnän voi tässä maassa saada todella liukkaasti, pahimmassa tapauksessa niin, että henkilö itse ei ole ollut edes tietoinen mistään ongelmista. Kysyisinkin nyt ministeriltä: Onko hallituksella suunnitelmia tarttua näihin maksuhäiriömerkintöihin, niiden taustoihin, ja tarttua myös luottolaitosten, velkojien, yliliukkaaseen toimintaan, ylisuuriin muistutus-, käsittely- ja korkomaksuihin? Onko hallituksella tarkoitus puuttua niihin rakenteisiin, yhtiöihin ja järjestöihin, jotka röyhkeästi toimien rikastuvat toisten ongelmista ja maksuvaikeuksista?

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

**11.03 Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri varmaan tietää, kun yläsavolaiset kansanedustajat lähestyvät, mistä asia kiikastaa, eliikkä puheenvuoroni käsittelee Iisalmen käräjäoikeuden kansliaa. Tässä en penää ministeriltä mitään vastauksia, mutta kun tiedän, että tätä lähetystä seuraavat monet muutkin tahot, niin siksi myös minä haluan tuoda näitä faktoja esiin. Jatkovalmisteluhankkeen toimitus on vuoden 18 loppuun saakka, ja vielä on mahdollista vaikuttaa.

Hallituspuolueet ja tuo työryhmä ovat linjanneet, että käräjäoikeuksien toimipaikat tulee sijoittaa paikkakunnille, joilla on väestökeskittymiä, ja pitkät välimatkat eivät saisi olla siinä esteenä. No, Iisalmen kohdallahan nimenomaan asiointitiheyttä lisää se, että meillä on Sukevan vankila lähellä, ja välimatka Kuopioon kasvaa huomattavasti, jopa puolitoistasataa kilometriä voi sitä olla. Me kaikki olemme sitä mieltä, että säästöjä on saatava, mutta jos todetaan, että säästöjä ei saada, (Puhemies koputtaa) niin toivon, että tätä asiaa todella tarkastellaan.

**11.04 Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maksuhäiriömerkinnät lisääntyvät, ja ulosotossa olevien määrä lisääntyy koko ajan. Suuri osa vaikeuksiin joutuneista kansalaisista haluaisi velkajärjestelyyn, mutta siihen on ruuhkaa eivätkä sen piiriin pääse kaikki, vaikka edellytyksiäkin olisi.

Työryhmä on nimetty ulosottoon joutuneiden kansalaisten aseman parantamiseksi, siis parantamaan edellytyksiä hoitaa velkansa ja päästä elämään ja yhteiskuntaan mukaan täysipainoisesti — siitä kiitos ministerille. 90-luvun laman seurauksena meillä on henkilöitä, jotka ovat menettäneet omaisuutensa ja sen myötä melkein kaiken, ja velkavankeus jatkuu myös heidän lapsillaan. Onko mitään kohtuullisuutta odotettavissa heidän kohdallaan, esimerkiksi tämän työryhmän perustamisen myötä?

Edustaja Louhelaisen kanssa järjestimme velkaongelmaisten tilaisuuden Kansalaisinfossa, Lindorffinkin edustaja sinne tuli — onneksi — ja näitä vaikeuksia (Puhemies koputtaa) tuli paljon esille.

**11.05 Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monissa puheenvuoroissa täällä on tänään kiiteltu Rikosuhripäivystyksen lisääntyviä resursseja ja toiminnan laajentamista, ja tästä voi olla erittäin paljon samaa mieltä — lämmin kiitos.

Suomessa perheväkivalta on suurempi ongelma kuin haluamme edelleenkin myöntää. Suomi on ollut ja on edelleen pahasti jäljessä muun muassa Istanbulin sopimuksen edellyttämien turvakotipaikkojen suhteen. Positiivista nyt on se — ja tästä on myös syytä antaa kiitosta — että Istanbulin sopimuksen edellyttämä valtakunnallinen maksuton ja ympärivuorokautisesti toimiva auttava puhelin otetaan vihdoinkin käyttöön ensi viikolla. Tämäkään ei kuitenkaan vielä yksinään riitä, joten kysyisin ministeriltä, mitkä voisivat olla niitä seuraavia toimia, ettei Suomi jatkuvasti koreilisi perheväkivaltatilastojen kärjessä.

**11.06 Sirkka-Liisa Anttila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ihan oikein on perätty vastausta siihen kysymykseen, että kun käräjäoikeuksia järjestellään uudelleen, niin mitä siinä yhteydessä on selvitetty: onko todella selvitetty ne kokonaiskustannukset, jotka siitä keskittämisestä aiheutuvat sitten niille ihmisille, jotka joutuvat nyt jatkossa liikkumaan pidempiä matkoja. Sen haluaisin mielelläni tietää, että se on todella myöskin laskettu, ettei se ole vain niin sanottua arvioitua näennäissäästöä.

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

Varsinaisesti pyysin vastauspuheenvuoron tähän, kun puhutaan tästä nettiäänestyksestä. Jos minä nyt oikein kuulin, niin 12 miljoonaa euroa siihen ollaan sijoittamassa. Jos näin on, niin todella vetoan hallitukseen, että asiaa vielä kerran harkitaan, siitä yksinkertaisesta syystä, että nyt meillä on aika hyvä esimerkki yhdessä valtiossa järjestetystä vaalista, jonka lopputulosta tässä mielessä edelleenkin epäillään. Eli niin kauan kuin järjestelmä ei ole aukoton, ei pidä lähteä tekemään kokeiluja. Me olemme Vihdissä järjestäneet kunnallisvaalien alla yhden kokeilun, ja se ei toiminut.

**11.07 Anne Louhelainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vakuutusoikeus käsittelee erilaisia toimeentuloturva-asioita, muun muassa henkilön oikeutta työeläkkeeseen, kansaneläkkeeseen, työttömyysetuuteen, asumistukeen, opintotukeen, Kelan maksamiin vammaisetuuksiin ja niin edelleen. Suullisessa käsittelyssä muutoksenhakija pääsee itse kertomaan omasta tilanteestaan ja hänellä on oikeus lausua oma käsityksensä asiantuntijalääkärin lausunnosta. Arvoisa ministeri, kun teillä on hankkeena oikeudenhoidon kehittämisohjelma, niin olisin kysynyt: miten etenee tähän kehittämisohjelmaan liittyvä hanke, jossa arvioidaan vakuutusoikeuden suullisten käsittelyjen järjestelyjä ja suullisen käsittelyn vaikutuksia muutoksenhakijan oikeusturvaan?

**11.08 Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo olla samaa mieltä täällä aikaisemmin puhuneiden edustajien Rantakankaan ja Laukkasen ja Korhosen kanssa tästä Pelson vankilan tilanteesta. Kävimme siellä lakivaliokuntapuheenjohtaja Tolvasen johdolla syksyllä, ja tilanne on todella huolestuttava. Kiitos siitä, että ministeri Lindström on ottanut tämän asian, nimenomaan kokonaistaloudellisen näkökulman, huomioon, ja päätöksiä olisi hyvä tehdä ripeästi, kuten ministeri äsken totesi.

Jätimme yhdessä edustaja Vähämäen, edustaja Sarkkisen, Vehkaperän ja Tuppuraisen kanssa yli sadan kollegan allekirjoittaman asunto-osakeyhtiölain muutosaloitteen, ja se lakialoite mahdollistaisi asunto-osakeyhtiöissä päätöksenteon määräenemmistöllä, yhdeksällä kymmenesosalla. Hallitusohjelmassa on kirjaus, että asunto-osakeyhtiön päätöksentekoa sujuvoitetaan, ja kysyisinkin nyt (Puhemies koputtaa) ministeriltä: mikä on aikataulu tämän aloitteen osalta? Ympäristövaliokunta on oikeusministeriön edustajaa siinä kuulemassa.

**11.09 Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on edellisissäkin puheenvuoroissa tuotu esiin tätä Pelson vankilan tilannetta, ja tätä haluan tuoda myös itse esiin. Tilannehan on siellä ollut monien vuosien ajan jo vaikea, ja nyt näitten vakavien sisäilmaongelmien takia henkilöstön ja myös vankien terveystilanne on otettava huomioon. Pelson vankilan tilanteen osalta on huomioitava se, että siitä on tehty jo vuosia sitten linjaus, että siellä pitäisi tilat uudistaa ja toiminta siellä varmistaa, että se jatkuu myös jatkossa. Ja nyt odotamme kyllä, että ensi keväänä tähän viimeistään tulee ratkaisu ja siellä saadaan käyntiin tämä remontti, mitä siellä on pitkään odotettu. Pelson osalta on todettava, että pohjoisen, ison alueen vankilana sille on myös tärkeää, että myös pitkiltä matkoilta tulevat omaiset voivat tavata vankeja eikä näitä siirretä edelleen kauemmaksi tuolta pohjoiselta (Puhemies koputtaa) alueelta.

**11.10 Rami Lehto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusministeriö on asettanut työryhmän selvittämään mahdollisuuksia tehostaa ehdollisen vankeusrangaistuk-

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

sen vaikuttavuutta. Työryhmän tehtävänä on arvioida erilaisia keinoja tehostaa ehdollista vankeutta oheisseuraamusjärjestelmää kehittämällä. Ehdollista tuomiota ei nykyisellään pidetä riittävän vaikuttavana seuraamuksena vaan lähinnä vain huomautuksena. Selvityksen taustalla on julkinen paine ehdollisen tuomion kiristämisestä. Oikeusministeriön työryhmä esitti jo edellisellä hallituskaudella tuomioiden kiristämistä niin, että osassa tuomioista lyhyt alkujakso vietettäisiin vankilassa. Asia ei kuitenkaan edennyt. Yksi mahdollisuus olisi myös yhdistää rangaistukset niin, että osa rangaistuksesta on ehdotonta ja osa ehdollista. Kansalaisten oikeustajun kannalta on tärkeää, että rangaistukset ovat riittäviä ja vaikuttavia, joten kysyn ministeriltä: aiotaanko lainsäädännön päivitys viedä tältä osin maaliin tämän hallituskauden aikana?

**11.11 Aila Paloniemi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä nostettiin jo esille tuo Istanbulin sopimuksen tilanne ja se, miten sitä Suomessa viedään vahvemmin eteenpäin. Minä haluan kannustaa ministeriötä uusiin toimiin, jotta lähisuhde- ja perheväkivallan uhrit saisivat apua. On tehty tietenkin jo hyvää työtä, uhrien asemaa on pyritty parantamaan, ja saimme myös lisää rahaa ensi- ja turvakotitoiminnan vahvistamiseksi, mutta paljon työtä on vielä jäljellä. Minä haluaisin kysyä ministeriltä: onko joitakin perin uusia toimia suunnitteilla tämän aihealueen ympärillä?

**11.12 Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin myös kantaa huolta tästä hallituksen suunnitelmasta vähentää käräjäoikeuksien määrä 27:stä 20:een. Se kyllä johtaa siihen, että monilla kansalaisilla matka lähimpään käräjäoikeuteen muodostuu kohtuuttoman pitkäksi. Sitten se johtaa siihen, että kustannuksia sälytetään asiakkaiden maksettavaksi ja kynnys turvautua oikeuslaitoksen tarjoamaan oikeusturvaan entisestään nousee. Tällainen muutos lisää kansalaisten alueellista eriarvoisuutta ja heikentää oikeudenhoitoon liittyvien palveluiden saatavuutta. Lainkäyttö käräjäoikeuksissa kuitenkin perustuu suurelta osin asianosaisten henkilökohtaiseen läsnäoloon, ja oikeusturvan saatavuuden kannalta tuomioistuinten saavutettavuudella on suuri merkitys. Ymmärrän hallituksen säästöpainetta, mutta mielestäni nyt ollaan kyllä menossa kipurajan yli siinä, paljonko tätä käräjäoikeusverkostoa voidaan supistaa. Ja toivon myös, kuten muutkin täällä edellä, että näitä säästöjä laskiessa huomioitaisiin ne (Puhemies koputtaa) ylimääräiset kulut ja vaiva, mitä tästä kansalaisille aiheutuu.

**11.13 Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ojala-Niemelä otti ensimmäisessä puheenvuorossaan esille tämän saamelaisen aseman. Saamelaiskäräjäthän on vedonnut tällä kaudella useamman kerran hallitukseen, että Suomeen perustettaisiin tällainen sovintokomissio käymään läpi meidän yhteistä historiaamme ja tuomaan selkeästi esille sen, mitä tässä maassa on oikeasti tapahtunut ja mitä kaikkea saamelaiset ovat joutuneet kokemaan. Näistä sovintokomissioistahan on hyviä kokemuksia ympäri maailmaa, ja olisi hienoa, jos Suomen 100-vuotisjuhlavuonna Suomen hallitus osoitaisi tällaista kansan yhtenäisyyttä ja ojentaisi tällaisen sovinnon käden meidän omalle vähemmistöllemme ja alkuperäiskansallemme. Kysyisinkin ministeriltä: miten hallituksessa on tähän saamelaiskäräjien ehdotukseen ja vetoomukseen suhtauduttu?

**11.14 Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jaostossa on syksyn mittaan lähes kaikkia näitä täällä esillä olleita asioita käsitelty.

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

Nettiäänestyksestä emme kirjoittaneet mitään mietintöön, koska totesimme, että siitä on työryhmä miettimässä asiaa. Oma henkilökohtainen kantani kyllä yhtyy tähän hyvin vahvaan epävarmuuteen tämän asian suhteen. Luin tuon 2008 kuntavaalien kokemuksesta tehdyn selvityksen, ja se ei rohkaissut etenemään ainakaan siltä pohjalta, eli tarvitaan tarkkaa harkintaa.

Muutoin jaostossa kannettiin huolta — ja varmaan myös lakivaliokunnassa — oikeusturvan säilymisestä ja vahvistumisesta, ja se on tärkein kysymys. Toisena nostan vielä esille tämän ylivelkaantuneitten ja kannustinloukussa olevien työttömien aseman (Puhemies koputtaa) ratkaisemisen.

**11.15 Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Pitkin vuotta on käynyt ilmi lukuisissa tutkimuksissa, että erityisesti ihmiskaupan uhrien kohtelu Suomessa ja niitten tapausten käsittely voisi olla paremmalla tolalla. On toistuvasti lähetetty takaisin Nigeriaan, Italiaan tunnistettuja ihmiskaupan uhreja, jotka sitten siellä taas ovat joutuneet ihmiskaupan kohteeksi. Suomi on sitoutunut kansainvälisissä sopimuksissa toimimaan toisin näissä tapauksissa, mutta käytäntö kuitenkin on ollut hyvinkin ailahtelevaa. Yksi tapa kohentaa tilannetta olisi muuttaa ulkomaalaislakia ihmiskaupan uhrin oleskeluluvasta niin, että haavoittuva asema sinänsä jo riittäisi jatkuvan luvan myöntämisen perusteeksi. Miten te suhtaudutte tähän? Pidätkö te, arvoisa ministeri, tätä tilannetta ongelmallisena ja sellaisena, jota tulisi korjata ihan meidän kansainvälisen maineemme takia?

**11.16 Kari Tolvanen kok** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä käräjäoikeusverkkouudistus on täysin perusteltu, ja siitä on tehty ihan riittäviä selvityksiä, ja digitalisaatiota, etäyhteyksiä hyödyntämällä asiakkaidenkin juokseminen siellä oikeudessa varmuudella vähenee.

Meidän on myös pakko näitä prosesseja keventää, ja edustaja Zyskowiec kysyikin jo tästä rangaistusvaatimuskäyttöalan laajentamisesta. Siitähän työryhmä nyt istuu, ja puoleentoista vuoteen asti se koetetaan nostaa.

Mutta eräs asia, mikä on jäänyt vähemmälle, mistä en ainakaan tiedä, että olisi mitään työryhmää menossa, on sovitteluasia. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu on inhimillistä ennen kaikkea rikoksen uhrille mutta myös, totta kai, rikoksen tekijälle. Ennen kaikkea se on halpaa. Valtakunnansyyttäjä taannoin esitti, että esimerkiksi lähes kaikki kunnianloukkausjutut voitaisiin selvittää sovittelussa. Kysyisinkin: olisiko nyt mahdollista perustaa joku työryhmä, joka ennakoluulottomasti miettisi tätä sovittelumenettelyn laajentamista? Se olisi taloudellista ja inhimillistä.

**11.17 Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtion kokonaismenoista toimitilat muodostavat leijonanosan. Näitten toimitilojen kuluja hallitsemaan ja järkevimmin suuntaamaan on luotu toimitilastrategia, johonka aikaisemmassa puheenvuorossani viittasin Lapinjärven siviilipalveluskeskuksen osalta. Viimeksi tänään sain kuulla poliisilta huolta siitä, että poliisi joutuu jatkuvasti toimimaan epätarkoituksenmukaisissa tiloissa, ihan sen takia, koska Senaatti pitää oman vuokranansaintalogiikkansa kautta kiinni näistä vuokraajista. Nyt vielä kysyn ministeriltä: minkä takia ministeri toimi toimitilastrategian vastaisesti ottamalla käyttöön tämän Lapinjärven jatkon sen sijaan, että valtio olisi hankkinut siviilipalveluskeskuspalvelua Lahdesta, Hennalasta, varuskunnasta, joka on lakkautettu jo edellisen vuoden aikana?

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

11.18 **Jari Leppä kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Myös minä haluan yhtyä niihin kiitoksiin ministeri Lindströmille siitä käytännönläheisestä ja kansalaislähtöisestä lähestymiskulmasta, joka teillä asioiden käsittelyyn on.

Samoin pätevät myöskin kiitokset siitä, että oikeusministeriöstä, silloin kun sieltä esimerkiksi meidän valiokuntatyöskentelyssämme pyydetään lausuntoja, lausunnot tulevat, ne ovat asiantuntevia, ja ne tulevat myöskin ripeästi. Se on erittäin hyvä havaita, jatkakaa samaan malliin.

Pari asiaa, jotka haluan nostaa esille:

Kiitokset myös Sulkavan avovankilan osalta, se oli järkipäätös. On tehokasta, on edullista, on erittäin oikeanlaista politiikkaa, että se sai jatkoluvan toiminnalleen ja jatkomahdollisuuden toiminnalleen ja sen kehittämiseen, se on erittäin hyvä.

Sitten yhdyn myöskin tähän huoleen itäsuomalaisesta käräjäoikeusverkostosta. Ymmärrämme sen toki, että prosesseja kevennetään ja digitaalisuutta otetaan käyttöön, mutta sillä sillä verkostollakin joku merkitys on sille tasapuoliselle tapahtumien käsittelylle.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Myllykoski ja Sarkomaa, sen jälkeen ministerille vastauspuheenvuoron, ja sen jälkeen menemme... Otetaan myös edustaja Niikko. Nämä kolme vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen menemme puhujalistaan.

11.20 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomessa on 54 rekisteröityä pika- tai pienlainayritystä. Kysyisin ministerin mielipidettä siitä, pitäisikö muiden lainanantajien toiminta kieltää Suomessa — kun meillä sitten verkon kautta tulee ulkolaisia lainoittajia — ihan siinä mielessä, että rikollisen rahanpesua voitaisiin sitä kautta paremmin suitsia.

Kysyn vielä ministeriltä: kun tämä positiivinen luottorekisteri on tässä keskustelussa monesti tullut esille, niin voisiko olla ensimmäinen askel kuitenkin se, että lainsäädännöllä määriteltäisiin perintäkulujen enimmäismäärä vaikkapa lainan suuruuteen nähden? Silloin lainanantajalla on se riski, että hän on lainoittanut väärin?

11.21 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiukassakin taloudellisessa tilanteessa on erittäin välttämätöntä huolehtia ihmisten oikeusturvasta. Eduskunta ja valtiovarainvaliokunta ja meidän jaostomme, kunta- ja terveysjaosto, on kantanut useana vuonna huolta tuomioistuinlaitoksen niukoista resursseista ja osoittanut myöskin monena vuonna lisävoimavaroja. Erityinen huoli on ollut alemmista oikeusasteista, erityisesti käräjäoikeuksista. Tällä hetkellä edelleen useat tuomioistuimet ovat ruuhkautuneita, ja todellakin niukat resurssit ovat johtaneet käsittelyaikojen pitenemiseen. Siksi on aivan välttämätöntä se, että hallitusohjelman ja oikeudenhoidon kehittämisohjelman toimenpiteitä viedään eteenpäin. Näin me olemme tiukasti kirjanneet tähän valtiovarainvaliokunnan mietintöön. Erityisesti rakenteiden uudistamista on todellakin määrätietoisesti jatkettava ja todellakin varmistettava, että resurssit riittävät tuomioistuinten ydintehtävien hoitamiseen. Tästä kuulimme ministeriä jaostossa, mutta — jos arvoisa ministeri voisi vielä kertoa — miten nämä toimenpiteet etenevät (Puhemies koputtaa) rakenteiden uudistamiseksi, jotta voimavarat riittävät ydintehtäviin, oikeusturvan varmistamiseen?

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

11.22 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski tarkkakorvaisena kuuli — ensimmäisessä puheenvuorossaan hän mainitsi siitä — että olin maininnut, että 80 prosentilla aikuisväestöstä on maksuhäiriömerkintöjä, mutta omasta mielestäni sanoin, oli ainakin tarkoitus sanoa tietenkin, että 8 prosentilla.

Arvoisa ministeri, olet varmaan huomannut, että tämän puolentoista tunnin aikana pääkysymys ja päähuoli on ollut ylivelkaantuminen ja maksuhäiriömerkintöjen kasvun määrä. Toivoisin, että loppupuheenvuorossanne käyttäisit enemmän aikaa siihen vastaamiseen.

Sitten yksi kysymys vielä: Raiskausrikosten määrä on kasvanut, niitä oli 1 052 vuonna 2015, ja samanaikaisesti on kasvua tullut siten, että 20 prosenttia on kasvanut ulkomaalaistaustaisten ja ulkomaalaisten osuus, jopa lähestulkoon 27 prosenttia raiskausrikoksista on ulkomaalaisten tekemiä tai sellaisia, joista he ovat epäiltyjä. Mitä tälle asialle voidaan tehdä? Tämähän on vakava asia, koska meille on hyvin paljon tullut myös turvapaikanhakijoita. Kaikkien kannalta olisi kohtuullista, että saataisiin heitäkin yhteiskuntaan integroitua siten, ettei tällaista ilmiötä enää nähtäisi (Puhemies koputtaa) kasvussa.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Ja ministeri Lindström, 5 minuuttia, sen jälkeen puhujalistaan.

11.23 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström:** Arvoisa puhemies! Kiitos asiallisesta, hyvästä keskustelusta.

Kyllä, edustaja Niikko, ajattelin pääosan käyttää tästä ajasta tähän ylivelkaantuneiden määrään, huoleen tästä kokonaisuudesta, mihin liittyy ulosotto, mihin liittyvät nämä pikavipit ynnä muut. Lyhyesti vain, että tämä kotitalouksien velkaantumisaste on kasvanut jatkuvasti, maksuhäiriöisten henkilöiden määrä on jatkanut kasvua — Suomen Asiakastiedon mukaan syyskuun lopussa kuluvana vuonna oli 374 000 henkilöä tämmöisessä maksuhäiriörekisterissä — eli tämä on iso ongelma. En enempää tuohon ulosottoon mene, mutta sen mainitsen, kun edustaja Elomaa kyseli tästä, että tämän työryhmän on arvioitava siis kaikenlaisia vaihtoehtoja ja selvitettävä ratkaisukeinoja, eli tämä toimeksianto on todella kattava.

No, mitä toimenpiteitä valtio voi nyt sitten tehdä näitten maksuhäiriömerkintöjen poistamiseksi nykyistä nopeammin? Tätä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikaa luottotietorekisterissä on nykyisessä luottotietolaissa lyhennetty sitä ennen voimassa olleista säilytysajoista erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa maksuhäiriömerkinnän kohteelle ei ole tämän rekisteröintiaikana tullut uusia maksuhäiriömerkintöjä. Tietysti tässä on aina nämä kaksi puolta, eli tänne luottotietorekisteriin tallennettujen maksuhäiriötietojen säilytysajoissa on pyritty ottamaan huomioon sekä rekisteröidyn oikeutetut edut että myös luottotietoja toiminnassaan tarvitsevien tahojen tarpeet.

Mutta sitten jos tullaan näihin pikavippeihin ja näihin markkinoihin, niin ei tästä ole kovin kauan aikaa, kun tämä asia jälleen kerran nousi esille ja minulta kysyttiin mielipidettä tähän asiaan ja silloin kerroin sen. Eli oikeusministeriössä on käynnissä vuonna 13 voimaan tulleen korkokattosäätelyn toimivuuden tarkastelu. Siinä otetaan huomioon muun muassa tarjonnan siirtyminen määrältään suurempiin luottoihin. Ja kun saan tästä vallitsevasta tilanteesta ja kaikista toimintavaihtoehdoista tarkemman selvityksen, niin päätän lainsäädäntömuutoksista ja muista toimenpiteistä tämän jälkeen. Että selvitetään — eli ensin tutkitaan ja sen jälkeen hutkitaan. Mutta kyllä tässä on ihan selvästi tekemisen paikka,

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

tämä on sen verran iso ongelma. En ennusta, mitä sieltä on tulossa, mutta jotakin, kunhan selvitetään, mitkä ovat ne keinot voida puuttua tähän asiaan. Tämä on iso ongelma.

Ehkä sitten toinen tällainen isompi juttukokonaisuus. Edustaja Pelkonen ja edustaja Paloniemi nostivat esille tämän Istanbulin sopimuksen, ja toisaalta täällä on noussut tämä Rikosuhripäivystys-asia. Nämä ovat hyviä juttuja, ja kysymys kuuluu: mitä uusia toimia? Olen tavannut tässä syksyn aikana muun muassa Monika-Naiset, ja olin aika lailla hämmästynyt siitä, että meillä oli niin samanlaiset näkemykset liittyen muun muassa pakko-avioliittoihin ja alaikäisten avioliittoihin. Eli niihin on pakko ruveta tekemään jotakin konkretiaa, ja itse asiassa nämä alaikäisten avioliitot olisivat todella helposti korjattavissa muuttamalla vain numeroa. Itse olen tuskaillut niitten kanssa. Minulle on tosi vähän niitä tullut onneksi pöydälle, mutta joka kerta olen tuskaillut, kun niitä tulee pöydälle, eivät ole helppoja. Pääsisi siitäkin tuskasta, kun se raja laitettaisiin siihen 18 vuoteen, eli silloin ei tarvitsisi pohtia ja painiskella omantuntonsa kanssa. Tämä on semmoinen asia, että näitä on syytä kehittää.

No sitten tämä iso kysymys käräjäoikeusverkostosta. Lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Tolvanen tuossa sanoi, että kun nämä on yhdessä hallituspuolueitten kanssa päätetty, nämä on koitettu katsoa niin tasapainoisesti kuin ikinä vain voidaan. Tällä hetkellä olen siis siinä työryhmässä, jonka tehtävä on valmistella sitten se lainsäädäntö liittyen tähän käräjäoikeusverkostoon. Totta kai siinä otetaan huomioon nämä mahdollisuudet videomenettelyyn ynnä muuhun, tämän tekniikan käyttö. Tämä ICT:n hyödyntäminen näissä asioissa tietenkin maksaa, mutta siinä on se idea, että kun se maksaa, se tulevaisuudessa myös tuo jotain. Ja semmoisiin investointeihin on valtiovarainministeriökin suhtautunut positiivisesti. Voin vakuuttaa, että ymmärrän tämän tuskan Iisalmen, Varkauden puolella, koska itse tulen kaupungista, josta viime vaalikaudella vietiin sekä hovi- että hallinto-oikeus, eikä auttanut mikään. Voin vakuuttaa, että tiedän, että tämä ei ole mitään kauhean helppoa. Mutta tämä työ on edelleen käynnissä, ja me tietysti mietimme ja kuulemme ihan rakentavalla tavalla näitä palautteita, mitä alueen kansanedustajilta tulee, (Puhemies koputtaa) tulivat ne sitten hallituspuolueista tai oppositiosta.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Sitten puhujalistaan.

**11.29 Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Debatissa ehdin jo kiittää tuosta rikoksen uhreille tarjottavien tukipalveluiden vahvistamisesta. Rahaa siis osoitetaan Rikosuhripäivystykselle ja lähisuhdeväkivallan uhrien tukipuhelintoimintaan. On tärkeää, että oikeudenkäynnit myös hoidetaan sujuvasti niin, että niissä ei turhaan revitä auki enää uudestaan niitä hiljalleen tai ehkä ei koskaan arpeutuvia haavoja erityisesti seksuaalirikosten ja lapsiin kohdistuneiden rikosten kohdalla.

Kiitosta haluan antaa myös tuosta Hämeenlinnan naisvankilan uudisrakentamisesta, josta myös jo keskustelimme hetki sitten. Se valmistuu vuonna 2019, ja näin paljuselleistä päästään eroon. Lisäksi Keravan vankilan muutostyöt ja Jyväskylän uudisrakennus, johon sijoitetaan avovankila ja yhdyskuntaseuraamustoimisto, saadaan nyt toteutettua.

Pidän myönteisenä sitä, että oikeusministeri Lindströmin johdolla käynnistettiin selvitys hallitusohjelman mukaisesti siitä, että rikoksista annettavat rangaistukset ovat oikeudenmukaisia suhteessa teon moitittavuuteen. Ministeri kertoi hetki sitten, että tämä selvitystyö valmistuu ensi kesänä, ja toivottavasti sen jälkeen saadaan näitä toimenpiteitä lisää.

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

Joitain muutoksia on jo tullut, ja ne näkyvät esimerkiksi tietyissä seksuaalirikoksissa, niiden tuomioiden koventumisessa.

Itse olen myös huolestunut siitä, että meillä on edelleen tiettyjä ongelmakohtia esimerkiksi karkotuspäätöstä odottavan rikollisen säilössä pitämisessä, ja olen tästä itse valmistelemassa lakialoitetta. Ei tilanne voi olla se, että sellainen henkilö, joka katsotaan yhteiskuntaan kuulumattomaksi, henkilöksi, joka ei siellä voi olla, koska riski, että hän uusii rikoksensa on niin suuri, olisi pakko tämän päivän lain mukaan vapauttaa viimeistään vuoden kuluttua tästä säilöönnotosta tai säilössäpidosta, jos hänen karkottamisensa kotimaahan ei onnistu. Oma tavoitteeni on se, että jatkossa tähän pitää saada muutos niin, että tämän-tyyppiset henkilöt voidaan pitää säilössä tarvittaessa niin kauan kuin heidän karkotuksensa onnistuu, tai joku muu ratkaisu löytyy siihen, että he eivät palaa tekemään rikoksia meidän arkeemme.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi:

Keskustelua äsken käytiin laajasti myös nettiäänestyksestä ja sähköisestä äänestyksestä, ja nämä itse asiassa tuossa debatissakin ainakin osittain menivät sekaisin. Nämä kokeilut, joita Suomessa oli, olivat sähköistä äänestämistä, missä täytyi mennä fyysisesti äänestyspaikalle ja äänestää, ja sen lisäksi on tietysti mahdollisuus nettiäänestykseen. Ja meillä myös valmistellaan toimenpiteitä tämän postiäänestyksen mahdollistamiseksi niille, jotka asuvat ulkomailla.

Ymmärrän hyvin sen, että nettiäänestykseen sisälty tiettyjä riskejä. Täällä on kuvattu sitä, että jos Nato-kansanäänestys olisi, niin kuka siihen vaikuttaisi ja millä tavalla. On totta, että vaikuttamista varmasti tapahtuisi, mutta olisiko mahdollista myös, että itse tähän äänestystapahtumaan pystyttäisiin vaikuttamaan idästä tai lännestä? Totta kai sellaisiinkin pitäisi varautua ja ne pyrkiä estämään. Mutta se täytyy todeta, että kun täällä annettiin vähän ymmärtää, että joku pakottaisi äänestämään tietyllä tavalla, niin pitää muistaa, että nettiäänestysjärjestelmissä on niissä maissa, missä se on käytössä, niin sanottu katumusnappi. Eli jos vaimo miehensä pakottaa äänestämään jotakuta, niin hänen kauppaan lähtiessään voi peruuttaa äänestyksen ja siirtää sen sitten haluamalleen henkilölle, eli tällainen järjestelmä niissä on olemassa.

Mutta meidän pitää, on se sitten sähköinen äänestys tai nettiäänestys, etsiä keinoja äänestysaktiivisuuden parantamiseen. Ja tässä aivan keskeiseksi nousevat esimerkiksi äänestyspaikat, äänestyspaikkojen tuominen sinne, missä ihmiset ovat luontevasti. Ehkä edustaja Kivelä minun laillani tykkää laittaa päälle tumman puvun ja valkoisen kaulahuivin ja lähteä arvokkaasti äänestämään, mutta näin eivät valitettavasti tämän päivän nuoret enää tee, (Puhemies koputtaa) ja silloin heidän äänestysmahdollisuuksiensa pitää olla helpompia. Itse myös kannatan erityisesti kuntavaaleissa tuon äänestysiän laskemista 16 vuoteen. (Kimmo Kivelä: Lierihattu päässä!)

**11.34 Kari Tolvanen kok:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan valitettavasti täytyy sanoa, että kaikki viranomaistoiminta on suurten mullistusten kourissa ja että siinä on paljon hyvääkin mutta toki huonoakin ja tämä tuomioistuinlaitos ei voi olla sen ulkopuolella. Täsähän hiljattain lakivaliokunnassa käsiteltiin laajaa lakipakettia tuomioistuimista, ja siinä oli tämä tuomarien koulutusjärjestelmä yhtenä tärkeänä asiana. Sitä muistaakseni kymmenen vuotta oli valmisteltu, ja nyt se saatiin vihdoinkin eteenpäin. Se on ihan hyvä uudistus, vaikka toki jotkut väittävät, että sitä olisi pitänyt jäädä odottamaan tuomioistuinviraston perustamiseen asti. Mutta sitä me emme voi tehdä, kun me nyt emme tiedä vielä päivää,

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

jona tuomioistuinvirasto tänne Suomeen tulee. Mutta siinä on paljon paljon hyviä elementtejä.

Tuomioistuimiin liittyen on tehty monia muitakin uudistushankkeita. On esimerkiksi tämä, että turvapaikka-asiat tullaan hajauttamaan kolmeen muuhun hallintotuomioistuimeen Helsingin hallinto-oikeuden lisäksi. Näin pitääkin olla, että saamme mahdollisimman nopeasti asiat käsiteltyä tuomioistuimissa. Sen lisäksi — mistä on myös hankkeita — kärjäoikeus olisi se ainoa tuomioistuin, missä nämä niin sanotut päivittäistapaukset käsiteltäisiin, ettei enää tätä valitustietä olisi niin pitkälle. Siinä on jo jatkovalituslupamenettely olemassa, mutta sitä pitää vielä laajentaa.

Tässä oli tästä tuomioistuinverkosta tosiaan puhe, että sen toimipaikkojen määrä laskee 27:stä 20:een, ja tätä on kyllä tarkoin käyty läpi. Ymmärrän tämän hädän näillä tietyillä pienillä paikkakunnilla mutta uskon, että digitalisaatio ja etäyhteydet tulevat helpottamaan sitä hätää. Ennen kaikkea tuomioistuinten sisäinen toiminta tehostuu, koska meillä on tälläkin hetkellä pieniä ja haavoittuvia kärjäoikeuksia, joissa on vain muutama tuomari, jotka saattavat totta kai kukin sairastua, tai sitten sinne tulee joku iso juttu ja sinne pitää pyytää apuvoimia muualta, ja sehän ei oikein nykypäivää ole. Kun on isompi yksikkö, se on vähemmän haavoittuva, vaikka toki siinä jotain muita ongelmia ja haasteita voi olla.

Tosiaan oli puhe, että tuomioistuimissa käsiteltäisiin vain ja ainoastaan ne jutut, jotka sinne kuuluvat, ja se on ihan hyvä hanke. Hallitusneuvotteluissahan puhuttiin, että rangaistusvaatimusmenettelyn käyttöä laajennettaisiin kahteen vuoteen asti. Se on liian iso muutos, kun ajatellaan rangaistuksia, mutta tämä puolitoista vuotta, mitä nyt työryhmä pohtii, on minun mielestäni ihan riittävä, ja kun täällä peräänkuulutettiin niitä tavanomaisia ratti-juopumusjuttuja, silloin ne kaikki siirtyisivät sinne, ja varmaan monia muita juttuja. Ihan omassa päässä äkkiseltään mietin, että varmaan toistakymmentätuhatta juttua jäisi pois sieltä kärjäoikeuksista. Niinhän sen pitää olla, että ne jutut käsitellään kärjäoikeuksissa, jotka sinne kuuluvat, ja muut käsitellään muussa menettelyssä.

Mutta siitä pitää kyllä huolehtia, että vaikka nämä prosessit kevenevät, niin ne viranomaiset, joille nämä jutut kaatuvat, saavat sitten resursseja. Nyt tuli 1.12. voimaan uusi niin sanottu sakkolaki, joka työllistää poliisia huomattavan paljon. Se toki keventää prosesseja syyttäjillä ja kärjäoikeuksissa, mutta poliisille se lisää työmäärää, ja poliisi ei saanut resursseja siihen. Se on huono asia.

Nostin jo tuossa esiin tämän sovittelun merkityksen. Minä olin 90-luvun puolivälissä ensimmäisissä sovitteluseminaareissa Suomessa — eli siitä on parikymmentä vuotta aikaa — ja olin hyvin kriittinen tämän sovittelun suhteen. Mutta olen pikkasen, tai aika paljonkin, joutunut muuttamaan mielipiteitä tässä matkan varrella. Sovittelu on hyvä asia. Se on inhimillisesti katsoen hyvä asia, ja se on taloudellisesti katsoen hyvä asia. Ja kuten ministeriltä tuossa toivoin, nyt pitää ennakkoluulottomasti miettiä, mitkä asiat voisi käsitellä sovittelussa. Kunnianloukkaukset voisivat olla yksi semmoinen asiaryhmä, ja siellä on paljon muitakin. Se sovittelu tapahtuu joko ainoana toimintana tai sitten siinä rinnalla. Koska itse olen paljon nähnyt vakavien väkivaltarikosten uhreja, joilla on aivan turhia pelkotiloja siitä rikoksenteijästä, niin näkisin, että se on inhimillisesti katsoen hyvin tärkeää, että tämä rikoksenteijä ja uhri tapaavat muuallakin kuin siellä oikeudessa ja voivat keskustella tästä asiasta ja parhaimmillaan rikoksenteijä pyytää uhrilta anteeksi. Se helpottaa tämän uhrin tilaa ja pelkotiloja jatkossa hyvin paljon. Se ei tarkoita sitä, etteikö asiaa käsiteltäisi myös oikeudessa ja tekijä saisi rangaistuksen. Mutta tätä pitää ennakkoluulottomas-

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

ti pohtia, koska luulen, että tällä me saisimme taas parikymmentätuhatta juttua pois tuolta käräjäoikeuksista ja saisimme sinne ne jutut, mitkä sinne kuuluvat. — Kiitoksia.

**11.39 Kimmo Kivelä ps:** Puhemies! Tässä on käsitelty erittäin tärkeitä asioita — rikosuhrien asema, käräjäoikeusverkosto, vankilat, ylivelkaantuminen, äsken ansiokkaassa puheessaan lakivaliokunnan puheenjohtaja toi sovittelumenettelyn, äänioikeuskysymykset — mutta yli kaiken nousi kyllä debatissa esille tuo huoli ylivelkaantumisesta, monestakin näkökulmasta, ja se jos mikä peilaa sitä, missä yhteiskunnassa nyt mennään.

Tähän ulosottomenettelyyn haluaisin sen näkökulman tuoda, että julkisyhteisöjen saatat ulosottomenettelyssä ovat siellä pahanpohjimmaisena, hännillä, on kyseessä sitten valtion tai kuntien saatavat. Yksityiset velat ja saatavat menevät ohi. Onko tämä aina järkevää ja inhimillisen oikeustajun mukaista, jos esimerkiksi hoitamattomat pikavipit menevät vaikkapa elatusmaksurästien edelle? Tätä on hyvä pohtia. Jotenkin julkisten saatavien perinnän asemaa pitäisi mielestäni parantaa ja yhtä lailla pitäisi — tässä jossakin puheenvuorossa tuotiin tätä kysymystä esiin, että tässä ulosottomenettelyssä pääoma ei juuri lyhene, kun korot ja erilaiset kulut muodostavat maksuista huomattavan osan — päästä järjestelmään, jossa sitten pääomakin pienenisi ja siitä voisi taas selvitä jaloilleen.

**11.41 Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Kansanedustajat! Hyviä puheenvuoroja on käytetty. Tämä oikeusministeriön hallinnonala on varmaan ammattini vuoksi sydäntäni lähellä, ja tässä olisi moniakin aiheita, mistä voisin puhua, mutta muutamia aiheita nostan keskusteluun.

Tässä lakivaliokunnan puheenjohtaja puhui tuomioistuimista, ja itse kun olen ollut tuomioistuimissa töissä ja viranomaisissa ja vakuutusoikeudessakin, niin olen nähnyt läheltä sen, että siellä on sellaisia juttuja, jotka sinne eivät kuuluisi, toisaalta menettelytapasäännökset eivät ehkä palvele parhaiten nopeaa käsittelyä ja toisaalta oikeusturvaa. Minusta on hyvä, että tätä kokonaisuutta nyt tarkistellaan ja tarkastellaan kaikkialta.

Tuomioistuimien tuomarit tekevät valtavan hyvää työtä, samoin syyttäjät ja poliisit. En tarkoita sitä, etteikö jokaisessa työpaikassa ja työorganisaatiossa olisi ihmisiä, jotka eivät tee välttämättä niin hyvin sitä työtään. Siitä tulee hyvin valtavasti palautetta, ja yksi syy, miksi meidän tulee myös huolehtia resursseista, on se, että nämä ihmiset jaksaisivat sen työn keskellä, ettei niitä virheitä satu esimerkiksi siitä syystä, että ihmisellä on liian paljon työkuormaa, ettei tule virheitä ja viime kädessä jopa virkasyytteitä. Tässä oli puhetta tuomareiden kouluttamisesta ja koulutusjärjestelmästä, ja minusta olisi ensiarvoisen tärkeää, että myös virassa olevat tuomarit saisivat riittävästi perehdytystä, koska nimenomaan nämä kansainväliset forum-säännökset ja erilaiset säännöt, jotka menevät ristiin, ovat hyvin monimutkaisia tulkita, ja näistä on joskus tullut jopa virkasyyte tuomarille, kun hän ei ole osannut oikein tulkita asiaa, vaikka on vilpittömästi sitä yrittänyt tehdä. Siksi on tärkeää, että on riittävät resurssit ja osaaminen ja siihen myös panostetaan eikä vain arvostella sitä ihmistä, joka siellä yrittää sen työnsä tehdä. Mutta tällä en halua sanoa sitä, etteikö jokaiseen ammattiryhmään mahdu myös niitä vähemmän reippaita ihmisiä, ja sen takia, oikeusturvan takia, muutoksenhakumahdollisuudet pitää pitää hyvin voimassa.

Tässä oli sitten lisäksi vielä kyse ulosottovelallisista ja ylivelkaantuneisuudesta. Itse olen monesti miettinyt tätä ongelmatiikkaa, ja ymmärrän hyvin, että tähän pitäisi saada ratkaisu niille henkilöille, jotka eivät pääse velkajärjestelyyn. Pitäisi tulla joku ratkaisu siihen, ettei tarvitse koko ikäänsä näitä velkoja maksaa — ei se ketään motivoi menemään

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

töihinkään, jos ikuisesti vain maksaa niitä velkoja. Yksi tietysti on se, että se korkojen juokseminenhan voitaisiin pysäyttää niin kuin velkajärjestelyssä, siinä olisi nyt yksi vaihtoehto. Mutta ymmärrän tietysti senkin, että siinä on myös se velanantajan suoja, varsinkin jos kysymyksessä on yksityishenkilö, joka odottaa rahojaan — se ei ole niin yksinkertaista, se problematiikka. Sitten on hyvä myös muistaa, että joillakin nuorilla on valitettavasti tullut myös rikosten vuoksi näitä isoja vahingonkorvauksia. Mikä olisi sitten se hyvä, kohtuullinen ratkaisu siinä, että tulisi sitten kohtuullinen maksu ja hyvitys siitä rikoksen aiheuttamasta vahingosta, ettei se jäisi sitten kokonaan korvaamatta? Vaikeita kysymyksiä siinä mielessä.

Vakuutusoikeusuudistus on myös hyvä. Otan itse sieltä esille yhden asian koko tässä vakuutusoikeus- ja tässä valittamisjärjestelmässä, mistä esimerkiksi tulee todella paljon palautetta: työtapaturmista ja niiden korvattavuudesta, juuri siitä, että henkilöllä on itsellään monia lääkärinlausuntoja erikoislääkäreiltä ja kuitenkin sitten tässä vakuutusoikeusjärjestelmässä ne tyrmätään joko Kelan lääkärin — yhden lääkärin — toimesta tai vakuutusoikeudessa. Myönnän itse vakuutusoikeuden esittelijänä, jona olen ollut joskus aikanaan ja tapaturmavakuutuksia käsittelin, että minun oli hyvin vaikea ymmärtää sitä, kun minusta tuntui lääkärinlausuntojen perusteella, että haitta-aste oli joku ja että se johtui siitä tapaturmasta, ja sitten kuitenkin vakuutusoikeuslääkärin kannanoton mukaan kokoonpano meni. Siellä oli sitten tilanne se, että vakuutusoikeuslääkäri katsoi, että tämä johtuu ikään-tymisestä ja rappeutumisesta ja tässä ei voida katsoa, että se pitkittynyt sairastuminen olisi johtunut tästä tapaturmasta. Monesti sitten mietin, että pitäisi olla melkein nollavuotias, olisi niin eheä kroppa, että se voitaisiin katsoa kokonaan siitä tapaturmasta johtuvaksi. Hyvä, että tätä viedään eteenpäin.

Ja vielä sen sanoisin, että on hyvä pohdiskella sitä, että ne riidattomat asiat tosiaankin pysyisivät siellä tuomioistuimen ulkopuolella. Maistraatteihinhan on jossain vaiheessa kaavailtu esimerkiksi riidattomien avioerojen siirtämistä, ja minusta se olisi oikea paikka, (Puhemies koputtaa) siellä on osaamista siihen.

**11.47 Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Oikeusministeriön arvion mukaan hallinnonalan toimijoiden ensi vuoden taloudellinen tilanne on verraten hyvä. On hyvä tarkastella sitä, mihin tämä ajatus perustuu. Lähinnä tämä ajatus syntyy siitä, että on kohtuullisen paljon siirtyviä määrärahoja, jotka hetkellisesti parantavat tätä tilannetta. Lakivaliokunta lausunnossaan kiinnittääkin huomiota siihen, että koska tämä tilanne on hetkellinen, niin on syytä jo nyt varautua tilanteeseen erittäin suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti, että nämä määrärahat tulevaisuudessakin säilyisivät riittävinä. Tuomioistuinlaitoksen toiminta on oikeussuojan ja oikeusturvan kannalta yksi keskeisiä asioita yhteiskunnassa. Suomessa tätä tasoa on pidetty korkeana, ja kansainvälisissä vertailuissakin sitä pidetään korkeana.

Syyttäjälaitoksen määrärahat alenevat jo ensi vuonna ja seuraavina vuosina, ja tämä on varmasti meille yksi semmoinen merkittävä kipupiste. Lakivaliokunta korostaakin sitä, että rahoituksen riittävyyden merkitys koko viranomaisketjun kannalta on oleellinen eli sieltä poliisista sinne syyttäjätöimeen ja sitten tuomioistuimiin, koko tähän niin sanottuun kolmikantaan (Toimi Kankaanniemen välihuuto) — juuri näin, ulosottoon — koko siihen ketjuun, nähden nämä määrärahat olisivat mahdollisimman oikeudenmukaiset ja tämä koko prosessi kehittyisi koko ajan sillä tavalla, että siellä ei olisi mitään tällaisia pullonkauloja, joihin nämä asiat jäävät sitten ikään kuin jumiin. Kaikilla oikeusprosessissa toimi-

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

villa eri viranomaisilla tulee olla asianmukaiset ja riittävät sekä tasapainoisesti jaetut resurssit, jottei asioiden käsittelyyn muodostu poikkeavien resurssien vuoksi pullonkauloja — näin todetaan meidän mietinnössämme. Jos ketjun loppupäässä toimivan tuomioistuinlaitoksen voimavaroja ei turvata, ketjussa aiemmin toimivien viranomaisten työn tuloksia ei voida varmistaa. Kun syyttäväviranomainen esittää tälle eduskunnassa toimivalle valio- kunnalle näkemyksensä siitä, että he ovat tilanteessa, jossa eivät enää pysty takaamaan oi- keusturvan toteutumista kaikilta osin, niin se huoli pitäisi kyllä eduskunnan huolella kuul- la.

Vielä lopuksi haluaisin, arvoisa puhemies, keskittyä siihen, että maksuhäiriöt kasvavat ja niiden kasvu on todella nopeaa, ja on myös oletettavaa, että hallituksen toimet erityisesti työttömyysturvan leikkausten osalta tulevat johtamaan siihen, että nämä maksuhäiriöt li- sääntyvät. Se tarkoittaa sitä, että myös ulosoton määrät tulevat seuraavan kahden vuoden aikana merkittävästi kasvamaan. Joten nämä ulosoton resurssit, joita nyt tässäkin lisätään ainoastaan näihin niin sanottuihin tietohallintatoimien parantamiseen, eivät ole riittäviä, siellä tarvitaan ihan selkeästi myös henkilöstölisäyksiä. Kun täällä eduskunnassakin on useita kansanedustajia, jotka ovat menneet ylivelkaisuuden tai jonkun muun syyn tähden velkajärjestelyn läpi, niin olisi kyllä fiksua oikeusministeriöltä, että — kun täällä on nyt tällaisia ihmisiä, itse mukaan lukien, jotka ovat perheenä menneet velkajärjestelyn läpi — tällaiset ihmiset otettaisiin mukaan tähän velkajärjestelylain uudistamiseen: otettaisiin näi- den loukkujen selvittämiseen, suojaosuuksien — niin ulosoton suojaosuuden kuin velka- järjestelyn suojaosuuden ja sitten tämän mahdollisen työn vastaanottamisesta johtuvan ikään kuin osuuden — nostamiseen, koko tähän keskustelupakettiin, täältäkin jokunen edustaja mukaan, joilla on käytännön kokemusta näistä. Ehkä sellaistenkin edustajien, jot- ka ovat siviililyössään sitten toimineet tämän ulosoton parissa, olisi siinä työryhmässä hyvä olla mukana, ainakin jollakin tavalla näkemystä tuomassa.

Pidän erittäin hyvänä, että Pelson vankila on nyt näkyvästi täällä esillä. Se on edistyk- sellinen vankila, ja sen säilyttäminen on kyllä (Puhemies koputtaa) todella merkittävää.

**11.52 Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa herra puhemies! Tästä edustaja Laukkasen puheenvuorosta on hyvä jatkaa. Myös minä ottaisin nämä ulosottovelallisen asiat esille. Me viime vaalikaudella korjasimme näitä pikavippilainsäädäntöjä, mutta tuntuu siltä, että nämä firmat ovat aina askeleen edellä ja lainsäädäntö laahaa tässä perässä. Eli taas tarvit- taisiin toimenpiteitä kyllä tämän sääntelyn parantamiseksi.

Yksi pieni yksityiskohta on tämä veronpalautusten ulosotto. Se minusta tällä hetkellä toimii epäoikeudenmukaisesti. Palkkatuloa ulosmittattaessa voidaan pääsääntöisesti ulos- mitata noin yksi kolmasosa, ja loput jäävät velalliselle, mutta kuitenkin liian korkealla en- nakonpidätysprosentilla pidätetyistä palkkatuloista muodostuva veronpalautus voidaan ulosmitata kokonaan. Nämä veronpalautukset tuovat välyksiä monen perheen talouteen juuri joulun alla, ja toivoisin, että myös ulosottovelalliselle palautukset toisivat muutoin ta- loudellisesti niukkaan arkeen helpotusta. Ulosottovelallisten kohdalla nämä veronpalau- tukset palautuvat suurella varmuudella pyörittämään kansantalouden rattaita, koska raha tulee tarpeeseen ja menee monesti välttämättömien perustarpeiden tyydyttämiseen, kuten ruokaan, asumiseen ja liikenteen kuluihin.

Toinen asia on se, että tämä suojaosuus on valtakunnallisesti yhtäläinen joka puolella, ja on tietenkin selvää, että täällä etelässä ja pääkaupunkiseudulla elinkustannukset ovat kor-

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

keammat kuin tuolla maakunnassa. Minusta tässäkin olisi kyllä harkittava jonkin sortin porrastusta tältä osin.

Nämä olivat vain tämmöisiä pintaraapaisuja tähän problematiikkaan. Mutta kannatan tuota Laukkasen esitystä, ajatusta, siitä, että tätä ulosottoa ja velallisten problematiikkaa isommallakin kokoonpanolla käytäisiin läpi.

**11.54 Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vaikka oikeusministeriön pääluokka on rahallisesti pieni pääluokka, noin 900 miljoonaa euroa, se on kansalaisten kannalta äärimmäisen tärkeä, ja tämän hallinnonalan asioiden tulee toimia hyvin kaikkialla Suomessa, jotta ihmisillä olisi hyvä elää.

Meillä on Suomeen levinnyt viime vuosina hyvin haitallinen ilmiö, turhien valitusten tekeminen, jolla ihan tietoisesti tietynlaiset kiusaajat jarruttavat yhteiskunnallista kehitystä ja kerskuvat sitten jälkikäteen niillä, että sainpahan tuonkin hankkeen pysäytettyä vuosiksi. Ihmiset jäävät vaille työtä, yhteiskunnalliset palvelut eivät kehity, uusia työpaikkoja ei synny, ja monta muuta vahinkoa syntyy. Kaikkea tätä me olemme joutuneet seuraamaan kaikissa Suomen kunnissa, ja varsinkin maaseutukunnissa erilaisten hankkeiden eteenpäinvientiä, esimerkiksi työllisyyttä parantavia hankkeita, on monessa tapauksessa jarrutettu tietoisena siitä, ettei syntyisi työpaikkoja maaseutukuntiin, ja siitä on sitten ollut seurauksena hyvinkin karmeita tarinoita ihmisten elämään.

Oikeusministeriön pääluokan osalta on tärkeää, että tuomioistuimet toimivat asioissa jämäkästi ja nopeasti, ja ennen kaikkea sitten se, että suomalaista lainsäädäntöä kehitetään siihen suuntaan yleensäkin, että tällainen turha valittaminen yksinkertaisesti pystytään estämään. Hallitusohjelman mukaanhan meillä on byrokratianpurku yksi tärkeimpiä hallituksen tavoitteita, ja siinä on jo aika paljon tehtykin tähän saakka. Maatalouden puolella on purettu monta, monta turhaa byrokraattista sääntöä pois, ne aiheutuvat EU:sta.

Sitten on nämä maankäyttö- ja rakennuslain puolella olevat valitukset, joita tulee hallinto-oikeuksiin valtava määrä aivan turhaan. Kerron yhden esimerkin, arvoisa puhemies, Ilomantsista: Kun Vapon voimalaitosta ja pellettitehdasta suunniteltiin, niin muuan henkilö, joka katsoi kunnia-asiakseen häiritä tätä kehitystä, teki siitä valituksen, joka käsiteltiin Vaasan hallinto-oikeudessa. Valitusperuste oli, että koska tehtaassa käsitellään ruokohelppiä ja se on kuulemma joillakin kemiallisilla prosesseilla muutettavissa huumausaineksi, niin kyseinen henkilö ei hyväksynyt huumausainetehtaan rakentamista kuntaan. Luin nämä paperit ja ihmettelin, että ei tämä voi olla totta, tämän täytyy olla varmaan joku vitsi. Se oli täyttä totta. Hanke viivästyi noin kaksi vuotta ja maksoi Vapo Oy:lle noin miljoona euroa ja menetettynä tuotannon arvona enemmän kuin miljoona euroa. Eli yhteensä tälle yhteiskunnalle tämä vahinko maksoi noin 2 miljoonaa euroa, ja ihan puhtaasta kiusanteosta oli kysymys.

Demokraattisessa yhteiskunnassa pitää olla valitusmahdollisuus, totta kai, mutta tällaiset jonnjoutavat valitukset on pystyttävä estämään. Valittajille on säädettävä tästä turhasta käsittelystä maksu, jonka he joutuvat maksamaan, ja nimenomaan hallinto-oikeuksia on kehitettävä siihen suuntaan, että sinne luodaan tämmöinen esikäsittelyorganisaatio, joka toteaa turhat valitukset pois, ja ne turhat asiat käsitellään kolmessa päivässä pois ja sitten ne, joilla aidosti on asiaa, saavat paremman käsittelyn. Mutta totta kai valitukset pitää käsitellä, se on selvä asia, ja se on yksi oikeusvaltion periaatteista, että asiat voidaan myös valittamalla saattaa tarkasteluun.

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

Joka tapauksessa tällaisia asioita, mitä äsken mainitsin, ei saisi olla. Tuomioistuimet toimivat meillä hyvin, mutta tällaisesta turhasta valittamisesta on kerta kaikkiaan päästävä eroon. Lainsäädäntöä on kehitettävä ja turhat valitustiet tukittava, ja ennen kaikkea viranomaisten valitusoikeudet. Meillä on naurettavaa, että ympäristöpuolelle on pesiytynyt semmoinen ilmiö, jossa viranomaiset valittavat toistensa päätöksistä, ja sitten hallinto-oikeudet ihmettelevät, että mitä tämä tällainen on.

Toisena asiana, arvoisa puhemies, tästä sähköisestä äänestämisestä: Parhaillaan käydään julkisuudessa vahvaa keskustelua siitä, miten Yhdysvaltain presidentinvaalit menivät, että hakeroitiinko jotakin tai vaikutettiin johonkin. Eikö tämän pitäisi olla riittävän vahva varoitus siitä, että kun demokratian ilmentymä on äänestäminen, saada äänestää, käydä siellä vaaliurnilla kirjoittamassa sen henkilön numero, jota kannattaa, ja pudottaa se lippu urnaan, minkä jälkeen, jos tämä äänioikeus on käytetty laillisesti, äänestäjä on riippumattomasti ja itsenäisesti tehnyt oman päätöksen, niin sitten jos mennään näihin nettiäänestyksiin jossakin muualla kuin siellä vaalihuoneistossa, se helposti aiheuttaa sen, että ihmiseen vaikutetaan rajusti tai hänen valitsemansa ehdokas ei tulekaan valituksi vaan sitä tietoa on peukaloitu jossakin vaiheessa? Tästä on karuja esimerkkejä ympäri maailmaa. Itse olen vankasti sillä kannalla, että demokratiaan kuuluu äänestäminen, että mennään sinne vaaliurnille ja tehdään se päätös yksinään siellä äänestyskopissa ja sitten äänestyslippu vaaliurnaan. En pidä sitä vaihtoehtoa järkevänä, että lähdettäisiin sähköistä systeemiä kehittämään. Tietotekniikka on äärimmäisen hyvä asia, mutta siihen kuuluu valtava vastuu, ja se ei mielestäni sovi tähän äänestysmenettelyyn, eikä se ole mielestäni se keino, (Puhemies koputtaa) jolla demokratiaa toteutetaan.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Yleiskeskustelu keskeytetään.

Yleiskeskustelu keskeytettiin kello 11.59.

---

Yleiskeskustelua jatkettiin kello 20.02.

**Toinen varapuhemies Arto Satonen:** Nyt jatketaan tänään keskeytynyttä yleiskeskustelua oikeusministeriön pääluokasta 25.

**20.02 Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Tarkka edustaja saattoi havaita minun oikeusministeriön pääluokan esittelyssäni ja ministeri Lindströmin puheenvuorossa sellaisen pienen eron, että totesin, että menot olisivat 916 miljoonaa ja vähennys 15 miljoonaa. Oikeat luvut ovat 917 ja 15 sen tähden, että valiokunnassa ja jaostossa lisättiin 0,5 miljoonaa euroa Oikeusrekisterikeskuksen tarpeisiin. Tätä en huomannut ottaa huomioon laskelmassa.

Herra puhemies! Oikeusturvan toteutuminen on äärimmäisen tärkeä asia, ja siitä jaostossa kannettiin huolta ja varmasti myös lakivaliokunnassa, erityisesti. Meillä on nyt tilanne se, että tarvitaan pysyvä rahoitus tuomioistuimille, koko tuomioistuinjärjestelmälle, niin että oikeusturva varmistetaan pysyvällä tavalla varsinaisessa budjetissa eikä millään joululahjarahoilla, niin kuin nyt on jouduttu tekemään. Tällä kertaa tosin emme panneet tähän lisärahaa — panimme tuonne Oikeusrekisterikeskukselle tuon lisärahan. Tuomioistuinten

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

työn laatu ja nopeus ovat oikeusturvan kannalta peruskysymyksiä, ja siihen on kiinnitettävä vakavaa huomiota.

Sitten on muun muassa harmaan talouden ja talousrikollisuuden osalta käyty keskustelua nyt, niin kuin monena vuonna, ja siinä on tämä koko ketju todella tärkeä, että on poliisilla esitutkintaan riittävät määrärahat, syyttäjällä riittävät resurssit, myös tuomioistuimilla riittävät resurssit ja sitten vielä täytäntöönpanopuolella riittävät resurssit — eli sen koko putken täytyy olla tasainen. Nyt on kyllä se vaara, että esitutkinnassa ja ennen kaikkea syyttäjillä (Puhemies koputtaa) ja ulosotossa on varoja mutta tuomioistuimissa ei riittävästi.

**20.05 Anne Louhelainen ps:** Arvoisa puhemies! Kotitalouksien ja kuluttajien velkaantumisessa on viime vuosikymmeninä tapahtunut merkittäviä muutoksia. Osana tätä yleiseurooppalaista ilmiötä myös suomalaisten velkamäärät ovat kasvaneet. Tilastokeskuksen velkaantumisastetta kuvaavasta tilastosta on nähtävissä, että velkaantuneisuus on Suomessa lähes kaksinkertaistunut 2000-luvun aikana. Samaan aikaan myös ulosottovelallisten määrä on kasvanut. Tälläkin hetkellä yli puoli miljoonaa suomalaista on ulosotossa. Valtaosa ulosotossa olevista on yksittäisiä kansalaisia.

Velkaongelmien hoitoon tulisi panostaa entistä enemmän, jotta velkaantumisen kierre ei muutu esimerkiksi ylisukupolviseksi tai työllistymisen esteeksi. Pidänkin erittäin hyvänä asiana, että hallitus selvittää, miten näitä ulosottoon liittyviä työllistämisen kannustinloukuja voitaisiin purkaa ja helpottaa pienituloisten, ylivelkaantuneiden henkilöiden asemaa.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta totesi mietinnössään, että ulosottolaitos jouuu toiminnassaan ottamaan huomioon kehyskauden tiukkenevan tilanteen ja että rakenneuudistus etenee aikataulun mukaisesti. Ulosotto toimien rakenneuudistushankkeella tavoitellaan tuottavuuden ja taloudellisuuden parantamista ulosotossa, vaarantamatta kuitenkaan asianosaisten oikeusturvaa.

Arvoisa puhemies! Ulosottojärjestelmän toimivuudesta ja siihen liittyvistä haasteista, jopa ongelmista, tulee kansalaisilta paljon palautetta. Siksi on erittäin hyvä, että hallitus vie eteenpäin tätä ulosotto toimien rakenneuudistusta.

**20.07 Simon Elo ps:** Arvoisa puhemies! Turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa ja perheenyhdistämistä koskeviin asioihin hallintotuomioistuimissa ja oikeusavussa ehdotetaan 19:ää miljoonaa euroa, tavoitteena, että turvapaikka-asioden keskimääräinen käsittelyaika hallinto-oikeuksissa olisi alle 6 kuukautta ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa enintään 10 kuukautta. Nämä kuukausimäärähän kertovat tietysti siitä, että joka tapauksessa asiat voivat kestää sitten jopa yli vuoden.

Arvoisa puhemies! Esitänkin poliittisena ajatuksena, että tämä valitusoikeus näissä ulkomaalaisasioissa korkeimpaan hallinto-oikeuteen otettaisiin pois. Näin voitaisiin toimia aivan hyvin meidän nykyisen perustuslakimme ja meidän kansainvälisten sopimuksiemme puitteissa. Niin kuin tämä budjettikin kertoo, säästöä voisi tulla tällä tavalla jopa miljoonia, kun yksi vaihe poistuu ja samalla sitten käsittelyajat lyhenevät. Kuitenkin todellisuus on se, että kyllähän kaikki turvapaikanhakijat, jotka sitten hallinto-oikeudessa saavat tyrmäävän päätöksen, käyvät toki kaikki asteet loppuun asti, tavallaan jo viivästyksistä lunkin vuoksi. Tällä tavalla tosiaan voitaisiin lyhentää näitä aikoja ja sitten säästää rahaa ja päästäisiin sillä tavalla nähdäkseni järkevämpään oikeuspolitiikkaan ja myös sitten järkevämpään turvapaikkapolitiikkaan.

## Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp

**20.08 Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Elon puheenvuoro oli hyvin kannatettava. Kaikki keinot säästää turvapaikkakriisin kustannuksella ovat erittäin tervetulleita.

On myös eräs oikeusjärjestelmään liittyvä ikuisuuskeskustelu, joka pyörii sen ympärillä, että kansalaisen oikeustajua koetellaan vankeusrangaistuksen määrälennuksilla, ensikertalaisuuksilla, ehdonalaisuuksilla. Tuntuu, ettei rikoksista saa sellaisia rangaistuksia, joita niistä kuuluisi saada, ja tämä ei voi olla oikein. Toivoisinkin tähän asiaan sellaista ajattelumallin muutosta, ettei rangaistuksia mietittäisi säästö edellä, vaan mietittäisiin aktiivisesti keinoja alentaa vankeinhoidon kustannuksia per henkilö siten, että rangaistukset kestäisivät pidempään vähemmällä rahalla.

**20.09 Toimi Kankaanniemi ps:** Herra puhemies! Kun tämä hallitus aloitti ja Jari Lindström sai kaksoissalkun, niin hieman arvelutti, miten hän selviää näistä ja varsinkin oikeusministeriönkin vaativista tehtävistä, mutta täytyy sanoa, että ministeri Lindström on erinomaisesti selviytynyt.

Hallitusohjelmaan jo kirjoitettiin lista toimenpiteistä, joilla koko oikeusministeriön hallinnonala uudistetaan ja toimintoja laajasti kehitetään. Sitten on huomattava, että 17. elokuuta tänä vuonna hyväksyttiin ministeri Lindströmin oikeudenhoidon kehittämistä koskeva ohjelma, ja sitä toteutetaan. Nämä hallitusohjelman ja tämän Lindströmin ohjelman mukaiset toimenpiteet ovat erittäin tärkeitä toteuttaa kautta linjan koko oikeushallinnon alalla, koska niillä voidaan ratkaista tavattoman paljon näitä ongelmia, joita meillä tällä sektorilla on. Juuri tämä oikeusturvakysymys, asioiden nopea käsittely, suuret taloudelliset arvot, joita on ollut kysymyksissä, velallisen ja velkojan suhteet ja nämä kannustinloukkukysymykset, jotka esimerkiksi ulosottoon liittyvät, ovat sellaisia asioita, jotka koskevat tavallisia ihmisiä ja koko kansakuntaa. Niihin tarvitaan nopeita toimenpiteitä. Ministeri Lindström on ottanut ne kyllä ohjelmaan niin vahvasti, että tästä on annettava erityinen kiitos. Voimavaroja emme varmasti saa tulevina vuosina lisää niin paljon kuin tarvitaan, jolloin nämä rakenteelliset ja muun muassa 3+digitalisaation tuomat edut tulevat erityisen tärkeitä.

**20.11 Anne Louhelainen ps:** Arvoisa puhemies! Vakuutus-oikeus käsittelee erilaisia toimeentuloturva-asioita, muun muassa henkilön oikeutta työeläkkeeseen, kansaneläkkeeseen, työttömyysetuuteen, asumistukeen, opintotukeen, Kelan maksamiin vammaisetuuksiin ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Olen saanut useita yhteydenottoja ihmisiltä, joita vakuutusyhtiö pitää työkykyisinä vastoin heidän omaa näkemystään. Osana oikeudenhoidon kehittämisohjelmaa ollaankin nyt tekemässä vakuutus-oikeuden käytäntöjä koskeva selvitys, jossa perätkään muun muassa vakuutus-oikeuden suullisten käsittelyjen järjestelyjä ja suullisen käsittelyn vaikutuksia muutoksenhakijan oikeusturvaan. Lisäksi tarkoituksena on selvittää käytäntöjä asiantuntijalääkärinlausuntojen pyytämisessä ja lausuntojen vaikutuksista muutoksenhakijan oikeusturvaan. Tässä suullisessa käsittelyssä muutoksenhakija pääsee itse kertomaan omasta tilanteestaan ja hänellä on oikeus lausua oma käsityksensä asiantuntijalausunnosta. Ministeri Lindström vastasi minulle tänään, että vakuutus-oikeuden suullisten käsittelyjen järjestelyjä ja suullisen käsittelyn vaikutuksia muutoksenhakijan oikeusturvaan koskeva hanke liittyy oikeudenhoidon kehittämisohjelmaan ja on prosessissa. Hyvä niin, koska tämä asia koskettaa niin monia suomalaisia.

### **Budjetin alikohta PTK 135/2016 vp**

Yleiskeskustelu päättyi ja pääluokan käsittely keskeytettiin.